

6. pielikums

Apmeklētāju plūsmas organizēšanas plāns dabas parkam “Piejūra”

Rīga, 2019

Saturs

Ievads.....	3
Dabas parka “Piejūra” apmeklētāji.....	5
Apmeklētāju intereses.....	5
Ekosistēmu pakalpojumu loma apmeklētāju piesaistē	7
Apmeklētāju radītā slodze.....	8
Esošās starptautiska līmeņa tūrisma iniciatīvas	10
Jūrtaka (pārgājienu maršruts gar Baltijas jūras piekrasti Latvijā un Igaunijā)	10
EiroVelo	11
Ieteicamie tūrisma plūsmu virzīšanas principi dabas parkā “Piejūra”	11
Dabas izziņas un izglītojošo elementu loma.....	13
Teritorijas apskats pašvaldību griezumā	14
Rīga	14
Pašreizējā situācija.....	14
Rekomendācijas.....	22
Carnikavas novads.....	23
Pašreizējā situācija.....	23
Rekomendācijas.....	30
Saulkrastu novads.....	32
Pašreizējā situācija.....	32
Rekomendācijas.....	34
Literatūra	35
Pielikumi	37
1. pielikums. Apmeklētāju monitoringa vietas un iegūtie uzskaišu dati	37

Ievads

Dabas parks "Piejūra" dibināts 1962. gadā kāpu mežu, priekškāpu un pludmales aizsardzībai, ietverot piekrasti no Vecāķiem līdz Gaujas grīvai. 1999. gadā dabas parks tika paplašināts, aptverot teritoriju no Vakarbuļļiem līdz Inčupei. 2002. gadā tas tika iekļauts Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju tīklā *Natura 2000*.

Dabas parks "Piejūra" atrodas Rīgas pilsētas, Carnikavas un Saulkrastu novadu teritorijā, tā kopējā platība ir 4180 ha. Tajā sastopami piejūras apstākļiem raksturīgi apdraudēti kāpu, mežu, pļavu un ūdeņu biotopi un ar tiem saistītas retas un apdraudētas augu un dzīvnieku sugas.

Piekrastei ir ievērojamas priekšrocības, tomēr tās pievilcība un nākotne ir apdraudēta, jo pieaug antropogēnā slodze uz ekosistēmām (VARAM 2011).

Atjaunojoties Latvijas neatkarībai, piekrastes izmantošana būtiski mainījās. Tika atcelts PSRS pierobežas statuss, kas piekrastes izmantošanu ierobežoja gandrīz 50 gadus. Līdz ar zivju krājumu samazināšanos un pārorientēšanos uz to atjaunošanu, samazinājās zvejas aktivitāte. Tika veikti pasākumi ostu darbības attīstībai, pieauga interese par piekrastes izmantošanu tūrismā, atpūtā, sportā un par piekrasti kā vietu otrajai mājvietai. Līdz ar zemes īpašumu atgūšanu aktivizējās būvniecība (VARAM 2011). Šīs tendences bija vērojamas arī dabas parkā "Piejūra".

Atbilstoši Piekrastes pamatnostādņem, prioritārais uzdevums piekrastes ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai ir infrastruktūras attīstība, ievērojot ilgtermiņa prognozes par klimata pārmaiņu ietekmi un ainaviskās vērtības (VARAM 2011).

Lai saskaņotu dažādas intereses un plānotu teritorijas dabas vērtību aizsardzību un apsaimniekošanu, dabas parkam "Piejūra" 2004. gadā tika izstrādāts dabas aizsardzības plāns, kā darbības termiņš pagarināts līdz 2019. gadam. Šobrīd Latvijas Dabas fonds izstrādā jaunu dabas aizsardzības plānu 12 gadu laika posmam. Plāna izstrādes mērķis ir: saskaņojot dabas aizsardzības, rekreācijas, tūrisma, reģiona attīstības un citas intereses, nodrošināt teritorijas vērtību saglabāšanu.

Viena no plāna sastāvdaļām būs apmeklētāju plūsmas organizēšanas plāns. Dabas parks „Piejūra” savas atrašanās vietas un vieglās sasniedzamības dēļ ir pieprasīts atpūtas galamērķis gan vietējo pašvaldību iedzīvotājiem, gan apmeklētājiem no visas Latvijas un arī no ārvalstīm. Dabas parka teritorija ir ļoti ērti sasniedzama, ko veicina tās novietojums galvaspilsētas, dzelzceļa un autoceļu tuvumā.

Apmeklētāju infrastruktūra dabas parkā ir ļoti nepietiekama (“Grupa 93” 2016) – neatbilstoša apmeklētāju plūsmai. Tās pārdomāta attīstība ir kritiski nepieciešama antropogēnās slodzes mazināšanai uz teritorijas dabas vērtībām.

Nacionāla un reģionāla līmeņa plānošanas dokumenti, kas attiecas uz tūrisma un apmeklētāju plūsmu dabas parkā, aprakstīti dabas aizsardzības plāna 1.1.8. nodaļā.

Dabas parka “Piejūra” apmeklētāji

Apmeklētāju intereses

Ikdienā dabas parku “Piejūra” visvairāk apmeklē tuvākās apkārtnes iedzīvotāji, bet brīvdienās un vasaras sezonā lielākā daļa atpūtnieku ir no Rīgas vai Pierīgas.

Dabas parka “Piejūra” apmeklētājus piesaista pludmale visā tās garumā, kā arī konkrētas vietas, kur apmeklētāju plūsma koncentrējas dabas un kultūrvēstures objektu (piemēram, Mangaļsalas mols, Gaujas grīva), kā arī vieglākas piekļuves dēļ (piemēram, Vecāķi).

2018. gadā projektā “Piekrastes biotopu aizsardzība dabas parkā “Piejūra” (*Natura 2000* vieta)” (turpmāk - LIFE CoHaBit) veiktā sabiedrības aptauja (506 respondenti) parāda, ka lielākais skaits apmeklētāju dabas parku apmeklē, ejot kājām (37%) vai braucot ar auto (36%), 14% brauc ar divriteni, 5% ar autobusu un tikai 2,4% ar vilcienu.

Anketēšanas rezultāti par Carnikavas novadu rāda, ka visvairāk cilvēku apmeklē dabas parku lai pastaigātos pa pludmali, peldētos, pastaigātos pa mežu, vērotu saulrietu, brauktu ar divriteni un vērotu dabu (Jeņina 2015). Līdzīgi rezultāti ir Rīgas teritorijā, kur apmeklētāji izmanto dabas parka teritoriju lai peldētos, sauļotos, pastaigātos pa mežu vai gar jūru, aktīvajai atpūtai, makšķerēšanai, izjādēm ar zirgiem, brīvā laika pavadīšanai ģimenes lokā ar bērniem (pikniki u.c.), neformālai brīvā laika pavadīšanai ar draugiem, augu vākšanai, putnu vērošanai, slēpošanai, slidošanai, laivošanai, lai pārvietotos ar citiem ūdens transportlīdzekļiem un pat nakšņošanai teltīs (Reķe 2018).

Šobrīd vairums Latvijas pludmaļu vairāk atbilst t.s. Skandināvijas tipa piekrastei ar aktīvu pastaigu vietām, savvaļas dabu, iespējām brīvi pārvietoties, brīvu piekļuvi dabas resursiem, lielāku individuālo telpu. Salīdzinoši neliela apmeklētāju daļa ir orientēta uz t.s. Vidusjūras tipa pludmalēm ar plašām ērtībām, dažādiem maksas pakalpojumiem, lielākām iespējām socializēties, pludmales bāriem u.tml. Dabas parkā tāda ir Vecāķu pludmale (“Grupa 93” 2015).

Pie nepieciešamajiem uzlabojumiem Rīgas piejūras dabas teritoriju apmeklētāji min atkritumu problēmas risināšanu, piekļuves uzlabošanu (īpaši – ar velosipēdu) un vietas dabiskuma saglabāšanu, vienlaikus nodrošinot rekreācijas iespējas (Reķe 2018).

Pastaigas ir populārākais atpūtas veids visās sezonās. Visos gadalaikos vienādi iecienīta ir arī dabas tuvuma un klusuma baudīšana, ko norādījuši aptuveni 67% respondentu. Vasaras sezonā populārākās aktivitātes ir pastaigas pludmalē (85%), peldēšana (71%), pastaigas pa mežu (66%) un sauļošanās (62% respondentu). Citas iecienītas aktivitātes ir pastaigas pa kāpām (48% respondentu), aktīvā atpūta (31%) un pastaigas ar suni (20%) (Reķe 2018).

Vairums respondentu kā ļoti nozīmīgu vērtē “vietas noskaņu”. Tai seko klusums un apmeklētāju blīvums, drošības sajūta un vietas dabas vērtības. Kritērijs, ko vismazāk

respondentu novērtējuši kā ļoti nozīmīgu, ir tuvumā pieejamais pakalpojumu piedāvājums. Iegūtie rezultāti liecina, ka kopumā būtiskākā vērtība, ko cilvēki meklē pilsētas dabas teritorijās, ir iespēja atpūsties mierīgā un dabiskā vidē (Reķe 2018).

Līdz ar to varam secināt, ka iedzīvotāju atpūtas vajadzībām jāplāno nevis intensīvs, bet minimāls labiekārtojums, kas padarītu teritorijas lietošanu ērtāku (piemēram, soliņi un atkritumu urnas, takas visintensīvāk izmantotajās pastaigu vietās), saglabājot teritorijas dabiskumu (Reķe 2018). Tomēr vietās ar lielu apmeklētāju plūsmu labiekārtojumam jābūt tādām, kas kontrolē antropogēno slodzi, pasargājot jutīgos biotopus.

Anketēšanas rezultāti parāda, ka ir ļoti svarīgi pilsētā saglabāt dabas teritorijas ar minimālu labiekārtojumu, kur iedzīvotājiem baudīt dabas klātbūtni. Šo secinājumu apstiprina arī aptaujas jautājumi, kuros respondentiem pēc attēliem bija jāizvēlas, kurā no piedāvātajām vietām viņi labprātāk pavadītu savu brīvo laiku. Vienā no jautājumiem izvēle bija starp diviem dažādiem pludmaļu attēliem un otrā – starp mežu, mežparku un parku. Abos jautājumos respondentu vairākums deva priekšroku dabiskākām teritorijām ar vismazāko pamanāmo cilvēka klātbūtni (pludmalī bez labiekārtojuma izvēlējās 82% respondentu, labiekārtotu pludmalī 18%; dabisku mežu izvēlējās 70% respondentu, labiekārtotu mežparka teritoriju 20% un parku 10% respondentu) (Reķe 2018).

Uz jautājumu „Vai piekrītat apgalvojumam „Visas Rīgas dabiskās („mežonīgās”) dabas teritorijas ir nepieciešams labiekārtot?”” lielākā daļa respondentu atbildēja negatīvi – apgalvojumam nepiekrīta vai daļēji nepiekrīta 69% respondentu, bet piekrīta vai daļēji piekrīta 31% respondentu (Reķe 2018).

Tomēr starp iepriekš minētajiem anketēšanas rezultātiem un datiem par teritorijas apmeklētību pastāv pretruna. Lai gan vairākums aptaujāto norādījuši, ka labprātāk atpūstos dabas teritorijās bez augsta labiekārtojuma, lielākās apmeklētāju plūsmas vērojamas tieši labiekārtotajās piejūras teritorijās, it īpaši Vecāķu pludmalē. Iespējams, ka tas ir skaidrojams ar pieejamību – cilvēki teorētiski vēlas apmeklēt dabiskākās teritorijas, bet ērtākas pieejamības dēļ tomēr izvēlas apmeklēt labiekārtotās. Tomēr pārliecinoša izskaidrojuma šai pretrunai nav (Reķe 2018).

Dabas parka apmeklējumam ir izteikti sezonāls raksturs – īpaši apmeklēts tas ir vasaras sezonā, kad lielākā daļa apmeklētāju dodas atpūsties un peldēties uz pludmalī. Piemēram, atbilstoši Saulkrastu novada pašvaldības maksas stāvvietu datiem, ap 40% pludmales apmeklētāju plūsmas apjoma uzskaitīta jūlijā, savukārt Lilastē, Carnikavā un Kalngalē apmeklējumu skaits jūlijā sasniedz pat 60,9% (“Grupa 93” 2015).

LIFE CoHaBit projektā veiktā sabiedriskā aptauja rāda mazliet izlīdzinātāku ainu – ap 55% respondentu apmeklē teritoriju vienlīdz bieži visos gadalaikos, bet tikai 37% visbiežāk vasarā. Tomēr jāņem vērā, ka vasaras apmeklētāji, jādomā, apmeklē teritoriju tieši visnoslogotākajās dienās – kad laika apstākļi ir piemēroti, lai saulotos un peldētos (kad faktiskā gaisa temperatūra ir virs +20°C, praktiski nav nokrišņu un

maksimālās vēja brāzmas nepārsniedz 10 m/s), un šādas dienas dabas parka pludmalēs mēdz būt tikai 26-33 gadā (Klepers 2015).

Apmeklējums ir nevienmērīgs arī pa nedēļas dienām – kā rāda pie infrastruktūras objektiem izvietotie apmeklētāju skaitītāji dabas parka Rīgas daļā (par laika periodu no 01.01.2018. līdz 15.04.2019.), apmeklētāju skaits brīvdienās ir daudzkārt lielāks nekā darba dienās (RD PAD dati; 1. pielikums).

Aprēķināts, ka viens apmeklētājs viena apmeklējuma laikā vidēji pie jūras peldsezonā uzturas 2h un 8 min (“Grupa 93” 2016).

Piekrastes aizsargājamās teritorijas mēdz būt kā starpposms vai koridors, lai apmeklētāji nokļūtu pludmalē (Baltijas krasti 2017a). Tas ir attiecināms arī uz dabas parku “Piejūra”, jo galvenais apmeklētāju galamērķis dabas parkā un aiz tā robežām (piemēram, Mangaļsalā ostas teritorijā) ir pludmale. Lai līdzsvarotu apmeklējumu pa sezonām un veicinātu apmeklētāju izglītošanos vides un dabas aizsardzības jomā, jādomā arī par apmeklētāju piesaisti citiem apskates objektiem un dabas parka vietām, ne tikai pludmalei. Dabas parka vērtību potenciāls šobrīd netiek izmantots pilnīgi (Reķe 2018).

Ekosistēmu pakalpojumu loma apmeklētāju piesaistē

Teritoriju vērtību analīzē arvien plašāk tiek izmantota ekosistēmu pakalpojumu pieeja. Ekosistēmu pakalpojumi ir visi tie labumi, ko cilvēki gūst no ekosistēmām (apgādes jeb nodrošinājuma pakalpojumi, kas sniedz cilvēkiem tiešu ieguvumu un parasti tiek vērtēti naudā – pārtika, kurināmais, celtniecības materiāli, dzeramais ūdens utt., regulējošie pakalpojumi – ekosistēmas funkcijas, kurām nav tirgus vērtības, bet kuras ir nepieciešamas sabiedrībai (klimata regulācija, gaisa un augsnes kvalitātes nodrošināšana, plūdu kontrole, piesārņojama mazināšana, kas notiek, filtrējot gaisu vai ūdeni utt. un kultūras jeb nemateriālie pakalpojumi – nemateriāli labumi, kas ietekmē cilvēka psiholoģisko un mentālo stāvokli (aktīvā/pasīvā atpūta, vides izglītība, personības izaugsme, estētiskais baudījums, rekreācijas iespējas utt.)). Ekosistēmu pakalpojumi tiek vērtēti ekonomiskā izteiksmē. Tas palīdz pamatot un noteikt prioritātes dažādiem attīstības scenārijiem vai politiskiem lēmumiem, kas ietekmē ekosistēmas.

Dabas parks “Piejūra” ir nozīmīgs sabiedrisko labumu resurss. Parkam ir liela nozīme Rīgas reģiona vides stabilitātē, gaisa un dzīves vides kvalitātes nodrošināšanā (LU BF 2004).

Ekosistēmu nemateriālie pakalpojumi ietver arī tūrisma un rekreācijas iespējas. Pētījumi apstiprina, ka cilvēki (gan tūristi, gan teritorijas iedzīvotāji) piešķir lielāku vērtību teritorijām ar bagātu bioloģisko daudzveidību (Baltijas krasti 2017b). Videi draudzīga, tai skaitā dabas tūrisma izaugsme gan pasaulē, gan Latvijā ir daudzkārt straujāka nekā tradicionālā tūrisma izaugsme (Baltijas krasti 2017b). Nereti

aizsargājamās sugas ir kļuvušas par instrumentu tūristu piesaistei konkrētajai teritorijai (Tremblay, Pearson, Gorman 2008, cit. pēc Baltijas krasti 2017b).

Viena no Piejūras dabas parka nozīmīgākajām vērtībām ir lielās platībās sastopamie aizsargājami meža un kāpu biotopi, kas ir ainaviski pievilcīgi un veicina apmeklētāju interesi par dabas parku. Īpaši ainaviskas ir mežainās piejūras kāpas. Gaujas grīva ar piekrastes kāpu mežiem iekļauta elektroniskajā Latvijas ainavu dārgumu krātuvē (ainavudargumi.lv).

Kā nozīmīgākās vērtības dabas parkā Carnikavas novadā respondenti min pludmali, kāpas un mežu (Jeņina 2015).

Dabas parka meži tiek izmantoti arī ogošanai, sēņošanai un ārstniecības augu vākšanai. Projekta LIFE CoHaBit veiktajā sabiedriskajā aptaujā ap 22% respondentu atbildēja, ka dabas parkā ogo, ap 46% - sēņo, ap 10% ievāc ārstniecības augus un ap 8% makšķerē (ogas, sēnes, augi un zivis tiek izmantoti gandrīz vienīgi pašu vajadzībām). Šīs aktivitātes būtu attiecināmas gan uz nodrošinājuma, gan nemateriālo ekosistēmu pakalpojumu izmantošanas.

Pie nemateriālajiem ekosistēmu pakalpojumiem jāmin arī dabas parka izmantošana sportošanai (t.sk. skriešanai, nūjošanai, riteņbraukšanai, orientēšanās aktivitātēm, slēpošanai u.c.).

Apmeklētāju radītā slodze

Lielākais apmeklētāju blīvums dabas parkā vasaras sezonā ir Vecāķu pludmalē, kur tas sasniedz 34 m² pludmales platības uz cilvēku. Tas pārsniedz kritisko robežu – 54m² uz cilvēku, kas, atbilstoši Portugālē veiktam pētījumam, ir blīvuma robeža, lai apmeklētāji justos komfortabli (A. Klepera pers. ziņ.).

Vecāķu pludmale ir ērti sasniedzama ar sabiedrisko transportu – liels skaits pludmales apmeklētāju no Rīgas dodas uz Vecāķu pludmali ar vilcienu (Vecāķi atrodas arī izdevīgākajā tarifu zonā), un stacija atrodas tuvu jūrai. Daudz apmeklētāju, kas izvēlas dzelzceļa transportu, apmeklē arī Kalngales un Garciema pludmales, kas atrodas attiecīgi 1,0 un 1,7 km attālumā no stacijas. Tālāk no Rīgas attālums no dzelzceļa līdz jūrai palielinās un dzelzceļu izmantojošo pludmales apmeklētāju skaits mazinās.

Liela to apmeklētāju plūsma, kas uz pludmali brauc ar auto, vērojama Rīgas teritorijā – Daugavgrīvas salā (Vakarbuļļos, Rītabuļļos, Daugavgrīvā), Mangaļsalā un Vecāķos, Carnikavas novada Kalngalē, Garciemā un abpus Gaujas grīvai (pie Carnikavas un Gaujas). Atbilstoši LIFE CoHaBit 2018. gadā veiktajai aptaujai, tikai nedaudz vairāk nekā puse (56%) apmeklētāji savu auto novieto autostāvvietās, pārējie atstāj ceļa malā (33%) vai citur (piemēram, savā vai draugu vasarnīcā).

Projektā „Valsts ilgtermiņa tematiskā plānojuma Baltijas jūras piekrastei” projekta izstrāde un stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma veikšana (ID Nr.: VARAM

2014/19) 05.11.2014.līgums Nr.94 ietvaros ("Grupa 93" 2015) veikts antropogēno ietekmju uz piekrastes veģetāciju novērtējums, izdalot posmus ar mazietekmētām, vidēji ietekmētām, un stipri un ļoti stipri ietekmētām ekosistēmām.

Dabas parkā "Piejūra" ietilpstošais Carnikavas novads ir viens no nedaudziem, kurā vairāk nekā puse (66%) tajā ietilpstošās piekrastes novērtēta kā mazietekmēta. Mazietekmētajos piekrastes posmu ilgtermiņa attīstībai un/vai arī apmeklētāju plūsmu organizēšanai ir nosakāms mērķis nepasliktināt esošo stāvokli. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās prioritāra ir teritorijas izveidošanas mērķiem un to saglabāšanas un aizsardzības ilgtermiņa mērķiem atbilstošu pasākumu ieviešana ("Grupa 93" 2015).

Vidēji ietekmēti piekrastes posmi dabas parkā "Piejūra" ir, piemēram, Rīgas piekrastē Daugavgrīvas salas rietumu un Mangaļu pussalas centrālajā daļā – salīdzinoši mazāk intensīvi apmeklētajās vietās. Vidējie ietekmētās piekrastes daļās ir plānojama apmeklētāju plūsmu organizēšana un/vai atbilstošas publiskās infrastruktūras izveide, lai uzlabotu piekrastes ekosistēmu stāvokli un mazinātu apmeklētāju radītās slodzes ietekmi uz tām ("Grupa 93" 2015).

Kā stipri ietekmēta izdalītas pilsētu – dabas parkā "Piejūra" – Rīgas piekraste (intensīvāk apmeklētās piekrastes daļās – oficiālajās peldvietās "Vakarbulīti", "Daugavgrīva" un "Vecāķi" un to apkārtnē ir stipri ietekmētas (33 % no pilsētas krasta līnijas garuma). Apmeklētāju virzību uz piekrasti un to koncentrācijas vietas pilsētās un ciemos nosaka vēsturiski izveidojusies apbūve, ielu un tīkls, apskates objektu – dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma objektu izvietojums. Stipri un ļoti stipri ietekmētos piekrastes posmos ir jāievieš pasākumi apmeklētāju plūsmu organizēšanai, atbilstošas publiskās infrastruktūras izveidei, esošās infrastruktūras rekonstrukcijai, pilnveidošanai vai, ja nepieciešams lai atslogotu blakus esošās teritorijas, arī paplašināšanai ("Grupa 93" 2015).

Apmeklētāju slodze uz piekrastes biotopiem un sugu dzīvotnēm pieaug saistībā ar pieaugošo pieprasījumu pēc atpūtas piekrastē un nepietiekami attīstīto infrastruktūru – pievedceļiem, stāvlaukumiem un noejām uz jūru (Baltijas krasti 2017a). Tomēr apmeklētāju pieprasījums var būt lielāks par teritorijas kapacitāti, līdz ar to jādomā arī par alternatīvām apmeklētāju infrastruktūras labiekārtošanas iespējām ārpus īpaši aizsargājamās dabas teritorijas robežām.

Esošās starptautiska līmeņa tūrisma iniciatīvas

Jūrtaka (pārgājienu maršruts gar Baltijas jūras piekrasti Latvijā un Igaunijā)

Ir izveidots pārgājienu tūrisma maršruts gar Baltijas jūru no Latvijas dienvidrietumu robežas līdz Tallinai Igaunijā vairāk nekā 1200 km garumā. Kājāmgājēju maršruts sadalīts posmos, kas piemēroti noiešanai vienā dienā. Dabas parks “Piejūra” ietilpst trijos Jūrtakas posmos, kas secīgi apzīmēti kā *24. 25. un 26. diena*.

24. diena. Rīgas centrs – Vecāķi. Maršruts piemērots aktīviem gājējiem, kas vēlas Rīgu šķērsot kājām. Šis posms dabas parku skar tikai nedaudz – Vecāķos pa Pludmales ielu sasniedzot jūru.

25. diena. Vecāķi – Carnikava. Maršruts piemērots ikvienam, kas vēlas doties salīdzinoši īsā pārgājienā pa smilšainu pludmali, ko no sauszemes puses norobežo piekrastes kāpu meži. Lielākā daļa maršruta iet pa pludmali dabas parka teritorijā, no pludmales līdz Carnikavai Jūrtaka ved pa 2018. gadā izbūvēto promenādi caur mežu līdz dabas parka robežai iepretī Jūras ielai.

26. diena. Carnikava – Saulkrasti (Saulrieta taka ar romantiskākajiem saulrietu skatiem). Maršruts piemērots aktīviem gājējiem. Tas sākas Gaujas ciemā, pa Gaujas labo krastu sasniedzot Gaujas grīvu. Tālākais maršruts iet pa smilšainu pludmali līdz Inčupei, kur apmet nelielu loku pa iekšzemi līdz Baltajai kāpai, kur šķērso dabas parka robežu.

Jūrtakas ideja kopumā ir labai draudzīga, jo pārvietošanās notiek kājām un šim mērķim nav nepieciešams izveidot liela mēroga infrastruktūru. Tā kā pludmale dabas parka teritorijā ir atpūtnieku un īsāku pārgājienu veicēju intensīvi apmeklēta, nav sagaidāms, ka Jūrtakas gājēji būtiski palielinātu antropogēno slodzi uz pludmales un kāpu sugām un biotopiem. Norādes uz apdzīvotām vietām palīdz virzīt gājēju plūsmu uz tām pa noteiktām takām un ceļiem.

Pozitīvi, ka Jūrtakas maršruts neskar jutīgo teritoriju – Gaujas ietekas kreiso krastu, kas ir nozīmīga bridējputnu ligzdošanai. Tomēr gājējiem putnu ligzdošanas laikā (no maija līdz jūlijam) ieteicams neņemt līdzī suņus vai arī turēt suņus pavadā, lai tie neizpostītu bridējputnu ligzdas liedagā un īpaši aizsargājamās sugas – stepes čipstes – ligzdas pelēkajās kāpās.

Maršrutā ieteicams izvietot informatīvās zīmes par suņu turēšanu pavadā un mirušās koksnes lomu dabā, lai mazinātu tās izmantošanu uguns kuriem.

EiroVelo

EiroVelo ir Eiropas Riteņbraucēju federācijas projekts, kas paredz izveidot vienotu veloceļu tīklu, kas aptvertu visu Eiropu un pa kuru riteņbraucēji varētu droši nokļūt no vienas valsts otrā pa speciālu velosipēdistiem domātu ceļa joslu vai veloceļu. Velomaršruti tiek veidoti pa interesantākajām un apskates objektiem bagātākajām vietām, kā arī pilsētām, savienojot tās pa interesantāko, ērtāko un iespējami drošāko maršrutu (www.bicycle.lv).

No trijiem Latvijā plānotajiem maršrutu posmiem Piejūras dabas parku skar divi – EiroVelo10 (Apkārt Baltijas jūrai) un EiroVelo13 (Dzelzs priekškara maršruts).

EiroVelo10 maršruts plānots cauri piekrastes mežiem starp Garezeriem un jūru. EiroVelo13 maršruts skar lielu daļu dabas parka teritorijas.

No vienas puses, veloceļu izveide koncentrēs daļu apmeklētāju plūsmas, veicinās iedzīvotāju aktivitātes svaigā gaisā tiem drošā vidē, kā arī veicinās ārvalstu tūristu pieplūdumu, dodot iespēju tiem skatīt Latvijas piekrastes ainavu, potenciāli dos ieguldījumu vietējā ekonomikā. No otras puses, šķērsojot dabiskas, neapbūvētas teritorijas, veloceļu būve fragmentēs īpaši aizsargājamus biotopus un kā antropogēna būve degradēs dabisko piekrastes kāpu meža ainavu. Arī vietējo piejūras ciemu (piemēram, Garciema) iedzīvotāju attieksme pret veloceļu nebūt nav viennozīmīgi pozitīva (IVN materiāli).

EiroVelo 13 posms uz rietumiem no Garciema plānots tuvu jūrai, erozijas riska zonā, krasta kāpu aizsargjoslā, turklāt šī posma izbūvei nepieciešama atmežošana (0,6-0,8 ha) un tas skar divu īpaši aizsargājamo augu sugu atradnes. Carnikavas novada dome ir pieņēmusi lēmumu veloceļu būvei šajā posmā, lai velobraucēji nenoslogotu nelielās Garciema ieliņas, kaut gan VPVB atzinumā rekomendēts alternatīvs – tālāk no jūras esošs maršruts. Šī plāna izstrādes laikā sabiedriskās apspriedes ir beigušās un notiek veloceļu projektēšanas darbi.

Ieteicamie tūrisma plūsmu virzīšanas principi dabas parkā “Piejūra”

1. Kā apmeklētāju plūsmu plānošanas galvenais mērķis dabas parkā “Piejūra” jānosaka pārdomāti virzīt jau esošās apmeklētāju plūsmas, nevis censties piesaistīt jaunus apmeklētājus. Apmeklētāju blīvums dabas parkā jau šobrīd sasniedz un pārsniedz tā kapacitātes robežu (it īpaši vasaras sezonā atsevišķās vietās). Tas neizslēdz atsevišķu specifisku segmentu, piemēram, dabas tūrisma interesentu vai/ārvalstu tūristu piesaistes pasākumus.

2. Tūrisma piedāvājuma attīstībai jābūt vērstai uz videi draudzīgu, ilgtspējīgu ("soft") tūrismu, kura galvenie principi ir: iespējami mazāka ietekme uz dabas teritoriju, ekoloģiskās izglītības veicināšana, sabiedrības līdzdalības un sociālās vienlīdzības veicināšana un vietējās ekonomikas uzlabošana (Baltijas krasti 2017a).

3. Plānojot pārmaiņas teritorijas labiekārtojumā, iespēju robežās jānodrošina agrāko funkciju un lietotāju vajadzību saglabāšana. T.i., dabas parka teritoriju nevajadzētu vienādot, pielāgojot infrastruktūru tikai noteiktu sabiedrības grupu vajadzībām. Vēlams plānot vietas ar dažādu labiekārtojumu, lai apmierinātu visu apmeklētāju grupu intereses.

Daļa apmeklētāju dod priekšroku augstam labiekārtojuma līmenim, bet daļa dabiskākām teritorijām. Dabas parka teritoriju rekreācijai izmanto dažādas sabiedrības grupas ar atšķirīgām vajadzībām un vēlmēm. Lai nodrošinātu visu teritorijas esošo lietotāju vajadzību saglabāšanu, teritorija jāattīsta daudzveidīgi, paredzot vietu gan viegli pieejamām un labiekārtotām atpūtas vietām, gan dabiskākām teritorijām (Reķe 2018).

Jāņem vērā, ka jaunu labiekārtojumu izveide piesaistīs arī apmeklētājus, kas bez šī labiekārtojuma teritoriju nebūtu apmeklējuši vai būtu apmeklējuši retāk, savukārt agrākie apmeklētāji var meklēt alternatīvus maršrutus. Piemēram, pētījums Norvēģijas dabas parkā pie Oslo rāda, ka atpūtas infrastruktūras objekti (takas, telšu vietas, tilti) kopumā piesaista un koncentrē apmeklētājus, taču šie objekti var atbaidīt tos apmeklētājus, kas vēlas atpūsties „tuvāk dabai”. Masīva un ainavā neiederīga infrastruktūra var piesaistīt jaunus apmeklētājus, taču novirzīt uz citām vietām esošos, kas teritoriju apmeklējuši pirms infrastruktūras izveides (Gundersen, Tangeland, Kaltenborn 2015).

Pieejamību iespējams diferencēt, lai veidotu apmeklētājiem daudzveidīgas teritorijas pieredzes – piemēram, pie atsevišķiem objektiem izveidojot piemērota izmēra autostāvvietas, ērtu pārvietošanos pa koka laipām u.tml., savukārt citus objektus veidojot kā mazskartas dabas galamērķus, kuru sasniegšanai jāvelta ilgāks laiks ceļā ar kājām vai velosipēdu (Reķe 2018).

4. Plānot atpūtas infrastruktūru koncentrēti, nevis izkliedēt pa visu teritoriju, lai iespējami izvairītos no biotopu un sugu dzīvotņu fragmentācijas (Juutinen, Mitani, Mantymaa 2011, cit. pēc Jeņina 2015). Infrastruktūru vēlams ierīkot vietās, kurās apmeklētāju plūsma jau ir vislielākā. Labiekārtojot infrastruktūru izvēlētajās vietās, tajās tiek koncentrēta apmeklētāju plūsma, samazinot slodzi uz citām vietām.

5. Veicināma pieeja ir infrastruktūras (piemēram, ceļu un stāvlaukumu) būve ārpus īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, tās robežu tuvumā. Tas nodrošina apmeklētāju piekļuvi, vienlaikus ļaujot izvairīties no dabas pamatnes transformācijas dabas parka teritorijā, kā tas nereti notiek.

Līdz šim nav pilnvērtīgi izmantota iespēja izveidot auto stāvlaukumus pie dzelzceļa stacijām (“Grupa 93”, 2015). Pozitīvi piemēri dabas parkā “Piejūra” ir autostāvvietas, kas ierīkotas pie dzelzceļa stacijām Kalngalē un Garcimā, kā arī autostāvvietas pie Mangaļsalas ielas 5a ārpus dabas parka robežām. Vietas, kur attīstīt šo pieeju perspektīvā, ir potenciālas autostāvvietas Saulkrastu novadā V101 šosejas malā, plānotā autostāvvietas Carnikavā pie Pļavu ielas, autostāvvietas Daugavgrīvā pie Flotes ielas (kas gan šobrīd nav labiekārtota), kā arī iespējamā tūrisma infrastruktūra Mangaļsalā brīvostas teritorijā degradētajās vietās.

6. Ļoti nozīmīga infrastruktūras plānošanā ir vietējo un dabas parkam piegulošo teritoriju iedzīvotāju iesaiste, jo atbilstoši aptaujas datiem (Reķe 2018) tieši šo teritoriju iedzīvotāji ir aktīvākie tās apmeklētāji.

7. Lai novērtētu izmaiņas apmeklētāju plūsmās, būtu nepieciešams veikt apmeklētāju monitoringu pirms un pēc jaunu infrastruktūras objektu izveides, ideālā gadījumā uzstādot apmeklētāju skaitītājus arī pie alternatīviem maršrutiem (piemēram, netālu esošām takām bez labiekārtojuma). Tad būtu iespējams reāli novērtēt, piemēram, cik lielā mērā infrastruktūras izveide koncentrē esošos apmeklētājus un cik lielā mērā piesaista jaunus.

Dabas izziņas un izglītojošo elementu loma

Ierīkojot jebkuru apmeklētāju taku, skatu/putnu vērošanas torni vai auto stāvlaukumu dabas parkā vai pie tā robežām, šie infrastruktūras objekti būtu jāpapildina ar dabas izziņas informāciju un norādēm par aizliegtajām un dabai nelabvēlīgajām darbībām konkrētajā vietā. Šādi izziņas elementi ierīkojami/uzturami arī pie visām šobrīd esošajām takām, torņiem un stāvlaukumiem.

Informatīvi izglītojošie materiāli uzlabo teritorijas “mentālo sasniedzamību”-konkrētas dabas teritorijas uztveršanu. Ja teritorijas (piemēram, niedrāja, mitras vietas) nozīme apmeklētājam nav saprotama, taču tās dabas vērtības ir nozīmīgas, jāveic sabiedrības izglītošanas pasākumi, jo vietās, kuru vērtība apmeklētājiem nav saprotama, videi un dabai nedraudzīgu rīcību (piemēram, piemēslošanas, demolēšanas, mirušās koksnes izvākšanas) risks ir augstāks (Reķe 2018).

Tēmas, ko ieteicams uzsvērt informatīvajos materiālos visā dabas parka teritorijā, ir mirušās koksnes loma mežā un kāpu biotopu jutība pret izmīdīšanu un izbraukāšanu. Dabas parka informatīvajos standos nepieciešams šīs tēmas attēlot iespējami vienkārši un ilustratīvi, izvairoties no gariem tekstiem sīkā drukā.

Mirušās koksnes loma mežā lielai sabiedrības daļai, kam nav padziļinātu zināšanu par dabu, nav zināma, tādēļ tiek asociēta ar nekārtību, nesakoptību un pat “atkritumiem” mežā, nereti radot negatīvu viedokli par ĪADT un dabas aizsardzības noteikumiem

meža apsaimniekošanā. Lai saglabātu meža biotopu vērtību, svarīgi izglītot sabiedrību par mirušās koksnes (sauso stāvošo koku, stubeņu un kritalu) lomu dabā.

Kāpu biotopi un to jutība ir tēma, kas visvairāk aktuāla pie takām, kas iet caur pelēko kāpu un mežaino kāpu biotopiem.

Specifiskas tēmas konkrētās dabas parka vietās ir ligzdojošo bridējputnu saudzēšana Gaujas grīvā (upes kreisajā krastā), Ummja ezera vērtības un ar tām saistītais peldēšanās aizliegums, mitro mežu un mitrāju nozīme vietās, kur infrastruktūras objekti tās skar (mitrie meži kāpu ieplakās, piemēram, Mangaļsalā), pelēko kāpu biotopiem nepieciešamo apsaimniekošanu (koku un krūmu izciršanu tajos), aizliegums jāt ar zirgu pa kāpām ārpus ceļiem (Vecāķos atrodas zirgu fanu klubs “Īriss”, kas organizē izjādes ar zirgiem uz jūru; izjādes būtu pieļaujamas tikai pa ceļiem un pa liedagu, bet ne pa kāpām – tas ir ļoti postoši kāpu augājam).

Teritorijas apskats pašvaldību griezumā

Rīga

Pašreizējā situācija

Kā liecina 2015. gadā veikta pludmales apmeklētāju aptauja, izteikti lielākā daļa atpūtnieku jūras piekrastē Rīgas pilsētas robežās ir no Rīgas, daži no Pierīgas blakus novadiem un atsevišķi apmeklētāji kopā ar kādu no rīdziniekiem no citām Latvijas vai ārvalstu vietām. Tas apstiprina, ka, ja nav īpaša papildu motīva, atpūtnieki meklē tuvāko saviem standartiem atbilstošu pludmali (Grupa 93” 2015).

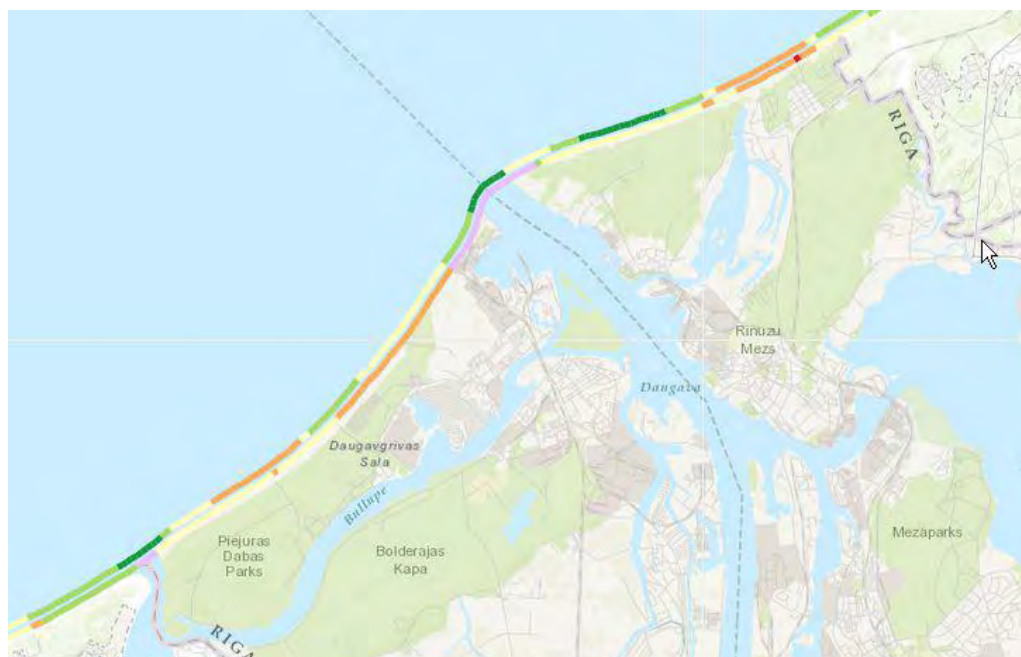
Jūras piekrastes posmu apmeklētības intensitāte Rīgas pilsētā ir ļoti atšķirīga. Liela intensitāte (ar apmeklētāju skaitu dienā virs 1000 cilvēkiem uz 1km) ir Vecāķos un Vakarbuļļu pludmalē. Vidēja – šo pludmaļu perifērijā, Mangaļsalas mola apkaimē un Daugavgrīvā, maza un nenožīmīga – attālākās, grūti piekļūstamās vietās (“Grupa 93” 2015).

Attiecībā uz antropogēno slodzi uz ekosistēmām, mazietekmēti jūras krasta veģetācijas posmi konstatēti tikai 0,2 km garumā uz austrumiem no mola Mangaļu pussalā. Austrumu mols (Mangaļsalas dambis) ir labi pieejams, mols un tā apkārtnē labos laika apstākļos ir intensīvi apmeklēta. Teritorijā nav ierīkota publiskā infrastruktūra, tādēļ apmeklētāju plūsmas rada papildus slodzi piekrastes ekosistēmām arī dabas parkā (“Grupa 93” 2015).

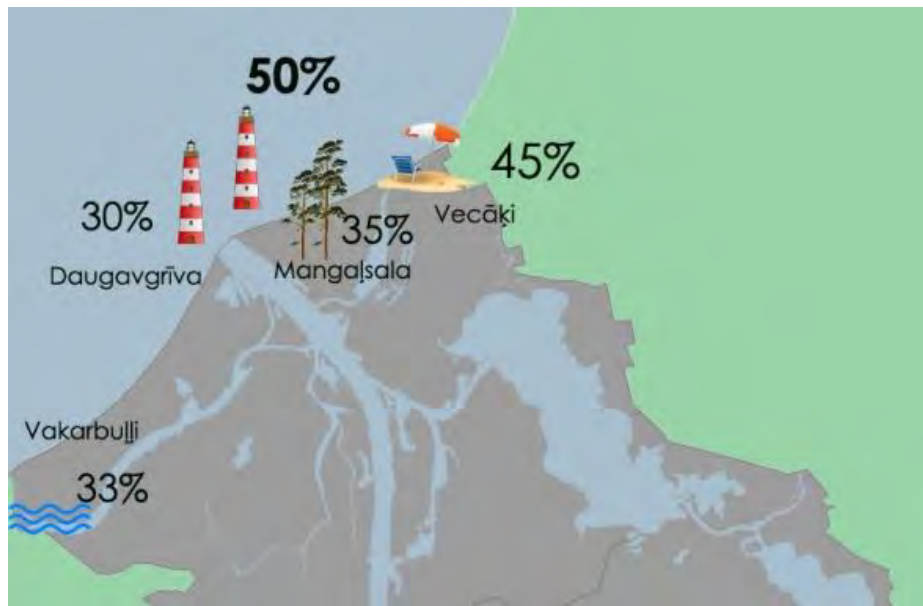
Puse (7,2 km) jūras piekrastes Rīgā novērtēta kā vidēji ietekmēta – tās ir pludmales, atklāto kāpu un kāpu mežu posmi Daugavgrīvas salā no Vakarbuļļiem līdz Rīgas pilsētas bioloģiskās attīrīšanas stacijas “Daugavgrīva” izplūdes vietai Rīgas jūras līcī, kā arī Mangaļsalas centrālajā daļā (“Grupa 93” 2015). Šobrīd šo posmu sadala labiekārtotā Vakarbuļļu peldvieta.

Intensīvāk apmeklētās vietās, kur ir labiekārtotas peldvietas – “Vakarbuļļi” (atrodas iepretim Rītabuļļiem), “Daugavgrīva” un “Vecāķi”, piekrastes ekosistēmas ir stipri ietekmētas. Daugavgrīvas salā stipri ietekmēts ir plašāks posms – arī abpus peldvietai “Daugavgrīva”. Ļoti stipri ietekmēts ir neliels posms (0,1 km) peldvietas “Vecāķi” teritorijā pretī Pludmales ielai (1. att.; “Grupa 93” 2015).

Daugavgrīvas salā un Mangaļsalā ir galvaspilsētas piekļuves vietas jūrai, bet to daudzums un labiekārtojuma līmenis neatbilst apmeklētāju plūsmu intensitātei un vajadzībām.

1. att. Apmeklētības intensitāte (līnija jūras pusē) un antropogēnā slodze uz piekrastes veģetāciju (līnija sauszemes pusē) Rīgā (“Grupa 93” 2015).

2.att. Populārākie rekreācijas galamērķi Rīgas piekrastē (% no respondentu kopskaita) (Reķe 2018).

Izvērtējot apmeklētāju infrastruktūru, konstatēts, ka būtiski uzlabojumi nepieciešami gājēju un velosipēdistu ērtībām starp dzelzceļa stacijām un pludmali. Šādi uzlabojumi veicinātu sabiedriskā transporta izmantošanu un mazinātu autotransporta klātbūtni un stāvvietu nepietiekamību, risinot vienu no būtiskākajām problēmām Rīgas un Pierīgas piekrastē. Arī veloinfrastruktūras nodrošinājums kopumā atzīts par izteikti nepietiekamu (“Grupa 93” 2015).

Šobrīd EiroVelo celiņa izveide ir projektēšanas stadijā.

Daugavas kreisais krasts

Atbilstoši anketēšanas rezultātiem, Daugavas kreisais krasts ir mazāk populārs galamērķis nekā labais. Apmeklētākie objekti kreisajā krastā ir Lielupes ieteka jūrā, kuru starp iecienītākajām piejūras apmeklējuma vietām norādījuši 33% respondentu un Daugavgrīvas mols, ko apmeklē aptuveni 30% respondentu (Reķe 2018).

Buļļu apkārtnē sasniedzama ar sabiedrisko transportu (autobusu) un autotransportu, izmantojot vienīgo Buļļupes šķērsojumu – tiltu no Bolderājas uz Daugavgrīvu. Piekrastes tematiskajā plānojumā atzīmēts, ka autotransporta slodzes samazināšanai Daugavgrīvas apkaimē nākotnē būtisks ir jauns Buļļupes šķērsojums Kleistu ielas galā (“Grupa 93” 2016).

Daugavgrīvas salas sasniedzamība ar velosipēdu ir apgrūtināta, jo nav izbūvēts veloceliņš un Daugavgrīvas šoseja ir ļoti šaura un velosipēdistiem bīstama. 2019. gadā ir izstrādāts būvprojekts veloceliņam Imanta-Daugavgrīva, kas varētu situāciju uzlabot.

Vakaruļļiem un Rītabuļļiem raksturīga savrupmāju apbūve, vietējie iedzīvotāji pret apmeklētāju pieplūdumu nav noskaņoti labvēlīgi (RDPAD 2016).

Kopumā Daugavgrīvas salā tiek izdalītas 6 pludmales, kas atšķiras pēc labiekārtojuma līmeņa: Lielupes grīvas pludmale (dabiskākā pludmales daļa Daugavgrīvas salā ar minimālu labiekārtojumu), Rītabuļļu pludmale pie notekūdeņu attīrīšanas stacijas „Daugavgrīva” (pludmale ar minimālu labiekārtojumu), Vakaruļļu Zilā karoga pludmale (oficiāla peldvieta, pludmale ar augstu labiekārtojuma līmeni pie vēsturiskā Rītabuļļu ciema), nūdistu pludmale Vakaruļļos (aptuveni 500 m attālumā no Vakaruļļu Zilā karoga pludmales), Daugavgrīvas pludmale (oficiāla peldvieta, labiekārtota pludmale ar aktīvās un pasīvās atpūtas zonu) un Flotes ielas pludmale (minimāli labiekārtota pludmale, kuru galvenokārt izmanto Daugavgrīva mola sasniegšanai) (Reķe 2018).

Intensīvu plūsmu veido apmeklētāji (t.sk. pludmales apmeklētāji, makšķernieki, sēņotāji), kas Vakaruļļos no autobusa galapunkta kājām dodas uz jūru vai Lielupi. Virzienā uz Buļļupi plūsma nav tik izteikta.

3., 4. att. Makšķernieki ceļā uz Lielupi un pie Lielupes 15.04.2018. Foto: I. Priediece

Nokļūšana no autobusa galapunkta uz Lielupi un jūru ir apgrūtināta, jo agrākais galvenais ceļš ar asfaltētu segumu tās sākumā, kas atrodas uz privātas zemes, nav izmantojams – pašreizējais īpašnieks to ir iežogojis ar ainavā neiederīgu pagaidu žogu. Līdz ar to apmeklētāji izmanto nelielas, haotiski izveidotas taciņas gar žogu caur mežu.

Savukārt Buļļupes krastā apmeklētājus (kājāmgājējus un braucējus pa Buļļupi) piesaista akmeņkaļa Paula Jaunzema skulptūru dārzs, jahtu un laivu braucējus – arī pļava Buļļupes krastā.

5. att. Tēlnieka Paula Jaunzema skulptūru dārzs Buļļupes krastā 15.04.2018. Dabiskais upes krasts šajā vietā ir iznīcināts (uzbērts), taču darbnīca kļūst par arvien pazīstamāku tūrisma objektu. Foto: I. Priedniece

6. att. Pļava pie Buļļupes 12.05.2018. Foto: I. Priedniece

7. att. Motorjahta Buļļupē 12.05.2018. Foto: I. Priedniece

Iespēja novietot auto teritorijas apmeklētājiem ir Bullēnu ielas malās samērā daudzos nelielos ielas posmos dažādā attālumā no autobusa galapunkta.

Šobrīd īstenotajos projektos “Antropogēno slodzi mazinošas infrastruktūras izbūve un rekonstrukcija dabas parkā “Piejūra” (*Natura 2000* vieta)” (turpmāk “Piejūras ERAF”) un LIFE CoHaBit ierīkotas četras barjeras (pie Vakarbuļļu pļavas un pie dabas parka robežām pie Rītabuļļiem), pie iebrauktuves mežā no Bullēnu ielas novietota ceļa zīme “iebraukt aizliegts” dabas parka teritorijas izbraukāšanas mazināšanai, kā arī novietots informācijas stends pie autobusa galapunkta Vakarbuļļos.

Autostāvvietas atrodas arī pie Dzintara ielas pie ielas pie ūdens attīrīšanas iekārtām. Šeit esošo trasi līdz jūrai būtu iespējams labiekārtot apmeklētāju vajadzībām, ja tas būtu savienojams ar trases apsaimniekošanu.

Daugavgrīvai raksturīga padomju laiku daudzdzīvokļu māju apbūve līdz pašai dabas parka robežai, kā rezultātā šeit veidojas liela vietējo iedzīvotāju plūsma jūras virzienā visa gada garumā. Salīdzinoši ar pārējo dabas parka teritoriju, apmeklētāju infrastruktūra šeit ir labāk attīstīta.

Izejas uz jūru ir vairākas, t.sk. labiekārtots gājēju ceļš (ar cieto segumu; 8. att.) no bezmaksas autostāvvietas V. Pikuļa alejas galā, kas pieguļ daudzdzīvokļu māju apbūvei. Pie ceļa atrodas putnu vērošanas tornis un no tā atzarojas taka ar dēļu segumu, kas ved cauri pļavām uz jūru. Šobrīd īstenotos Piejūras ERAF un LIFE CoHaBit projektos atjaunoti soliņi pie gājēju ceļa un informācijas stends, uzstādīts apmeklētāju skaitītājs, koka atbalstsiena kāpās un velonovietne pie jūras.

8. att. Labiekārtotais gājēju ceļš uz jūru Daugavgrīvā 11.06.2018.
Foto: I. Priedniece

9. att. Laipa Daugavgrīvā apstākļos, kad ledus uzsalis, esot augstam ūdens līmenim. 04.02.2018. Foto: I. Priedniece

10. att. Daugavgrīvas peldvieta 30.08.2018. Foto: I. Priedniece

11. att. Klaiņojošie suņi pie Daugavgrīvas apmeklētāju takas 12.05.2018.
Foto: I. Priedniece

Otra autostāvvietā (bez labiekārtojuma) Daugavgrīvā atrodas ārpus dabas parka, Flotes ielas tuvumā, piebraucama caur rūpniecisku teritoriju, arī no tās ir ceļš uz jūru. Piejūras ERAF un LIFE CoHaBit projektos pie tās izvietota ceļa zīme “iebraukt aizliegts” un paceļama barjera, informācijas stends un apmeklētāju skaitītājs.

Apmeklētāju infrastruktūra ir papildināta ar informatīvu stendu (gājēju celiņa sākumā) un informatīvām zīmēm. Tām nepieciešama regulāra atjaunošana. Būtiskākā informācija, kam jābūt atspoguļotai informācijas zīmēs: pļavu, niedrāju, lagūnu un kāpu dabas vērtības (t.sk. ligzdojošie putni), to aizsardzībai nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi (krūmu ciršana pļavu atjaunošanai un uzturēšanai, niedru pļaušana, invazīvo augu sugu ierobežošana), nepieciešamība turēt suņus pie pavadas, kas ir īpaši būtiski uz zemes ligzdojošo putnu ligzdu aizsardzībai.

Daugavgrīvā sastopami klaiņojošie suņi, pat tiešā apmeklētāju takas tuvumā (11. att.), kur tie apdraud apmeklētāju drošību.

Mīlestības saliņa ir sasniedzama tikai ar laivu, līdz ar to maz apmeklēta. Ir putnu vērošanas tornis (12. att.), kas tiek izmantots atsevišķos gadījumos, piemēram, LOB organizētajās putnu vērošanas sacensībās “Torņu cīņas”. Biotopi, t.sk. pelēkās kāpas, saglabājušies cilvēka netraucēti. Šeit iespējams aplūkot neizbrādātas pelēkās kāpas (13. att.). Ietilpst Rīgas brīvostas teritorijā. Brīvosta šeit šobrīd attīstību neplāno.

12. att. Putnu vērošanas tornis uz Mīlestības saliņas 20.06.2018.
Foto: I. Priedniece

13. att. Pelēkās kāpas veģētācija Mīlestības saliņas vidusdaļā 20.06.2018. Foto: I. Priedniece

Daugavas labais krasts

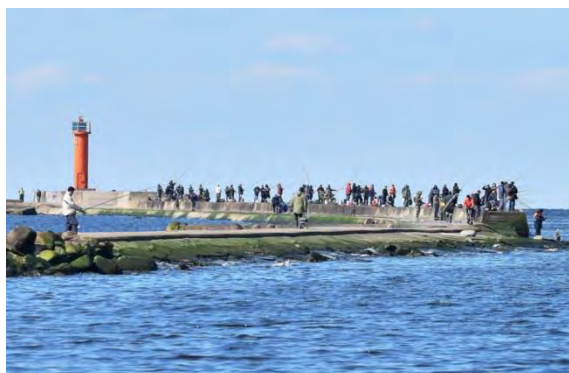
Labajā krastā izdala trīs jūras pludmales: Vecāķu pludmali (peldvieta ar augstu labiekārtojumu), Vecāķu nūdistu pludmali (aptuveni 500 m attālumā ZA virzienā no Vecāķu pludmales) un Mangaļsalas pludmali (pludmale ar minimālu labiekārtojumu). Datu par precīzu pludmaļu noslodzi līdz šim nebija (Reķe 2018). Piekrastes tematiskajā plānojumā atsevišķi izdalīta arī Vecdaugavas pludmale (“Grupa 93” 2016).

Atšķirībā no Daugavas kreisā krasta, labā krasta piekraste ir vieglāk sasniedzama ar velosipēdu. Daļu ceļa velosipēdisti var mērot pa veloceļu Centrs-Mežaparks un Mežaparks-Vecmīlgrāvis, pārējā ceļa daļa mērojama pa ietvēm vai autoceļu (Reķe 2018).

Mangaļu pussala jeb Mangaļsala

Populārākais apmeklētāju galamērķis Rīgas piekrastē, neskatoties uz samērā sarežģīto piekļuvi (sabiedriskais transports aptuveni 2 km attālumā, autostāvvietu trūkums) ir Mangaļsalas mols. Anketēšanas rezultāti parāda, Mangaļsalas molu apmeklē vairāk nekā 50% piekrastes dabas teritoriju apmeklētāju Rīgā (2. att.) (Reķe 2018).

Mangaļsalas mola apmeklētība parāda, ka cilvēki ir gatavi samierināties ar neērtībām, ja galamērķis ir saistošs, tomēr populārākie objekti veido teritorijas „vizītkarti”, tādēļ teritoriju nepieciešams sakārtot (Reķe 2018), turklāt apmeklētājiem populārākajās vietās infrastruktūra ir nepieciešama plūsmu virzīšanai, lai aizsargātu dabas vērtības.

14. att. Mangaļsalas mola apmeklētība
20.04.2017. Foto: I. Deņisovs

15. att. Viens no bunkuriem – sīkspārņu
ziemošanas vietām Mangaļsalā.
Foto: V. Vintulis

Mangaļsalas mols (Austrumu mols) un Mangaļsalas daļa gar Daugavu atrodas Rīgas Brīvdabas teritorijā.

Lai gan ostu teritoriju galvenais izmantošanas veids ir saimnieciskā darbība, ostu infrastruktūras objekti, īpaši moli, kā arī ostām piederoši piekrastes zemesgabali mēdz būt pieejami apmeklētājiem un iecienīti apmeklējuma galamērķi. Šādu piekrastes platību attīstība plānojama, cenšoties vienoties par ostu darbībā aktīvi neiesaistīto piekrastes posmu izmantošanu atpūtas un izziņas nolūkiem (pieeja, dabas un kultūrvēsturiskais mantojuma apskates objekti, publiskās infrastruktūras izveide u.c.) (“Grupa 93” 2015).

Rīgā šāda teritorija ir Mangaļsalas mols un piekrastes posms no tā līdz dabas parka “Piejūra” robežai (“Grupa 93” 2015). Turklāt Rīgas Brīvdabas zeme Mangaļsalā tieši pieguļ stingrāka režīma zonai parkā – dabas lieguma zonai. Līdz ar to nepieciešama kopīga teritoriju apsaimniekošanas plānošana, lai darbības ostas teritorijā negatīvi neietekmētu dabas parka dabas vērtības un lai tiktu pilnvērtīgi izmantotas tās tūrisma un rekreācijas iespējas, ko sniedz dabas parks.

Arī piejūras meži Mangaļsalā ir daudz apmeklēti – aptuveni 35% anketēšanas respondenti (Rīgas piekrastes dabas teritoriju apmeklētāji) norādīja, ka tos apmeklē (Reķe 2018).

Mangaļsalā atrodas bagātīgs militārais mantojums (artilērijas baterijas, nocietinājumi), kas šobrīd ir valsts nozīmes aizsargājams kultūras piemineklis (Reķe 2018). Militāro būvju vecums datējams sākot no Krievijas impērijas laikiem 19. gs. otrajā pusē līdz pat padomju gadiem (Jakovičs 2016). Vietas, kur apskatāmas tik

daudzveidīgas militārās būves vienuviet, ir retums pat visas Eiropas mērogā (Reķe 2018). Militārās pazemes būves vienlaikus ir nozīmīgas sikspārņu ziemošanas vietas (kopā ar militārajām pazemes būvēm Daugavas kreisajā krastā tās veido otro lielāko sikspārņu ziemošanas vietu Latvijā (V. Vintuļa dati). Visas sikspārņu sugas Latvijā ir īpaši aizsargājamas.

Piekrastes infrastruktūras izvērtējumā autostāvvietu skaits un labiekārtojums Mangaļsalas pludmalē vērtēts kā ļoti nepietiekošs ("Grupa 93" 2016).

Piekrastes tematiskajā plānojumā Mangaļsala rekomendēta kā viena no prioritārajām kompleksi attīstāmajām piekrastes daļām (minēts, ka nepieciešama Mangaļsalas ielas rekonstrukcija, stāvvietu nodrošināšana, apmeklētāju plūsmām atbilstošu tūrisma infrastruktūras izveide, fortifikāciju un militārā mantojuma būvju pieejamības nodrošināšana, piekļuves un stāvvietu nodrošināšana molam, Mangaļsalas pludmales labiekārtošana, nobrauktuvju starp molu un Vecāķiem piemērotības uzlabošana operatīvajam transportam). Uzsvērts Mangaļsalas ielas katastrofālais stāvoklis un tās nozīme, lai mazinātu autotransporta slodzi Mangaļsalas dzīvojamā rajonā ("Grupa 93" 2016).

2018. gadā Mangaļsalas ielā 5a ir ierīkots Piejūras ERAF projekta stāvlaukums, pie kura var piebraukt pa Traleru ielu, savukārt Mangaļsalas austrumu daļā projekta LIFE CoHaBit ietvaros Mangaļsalas ielā 2 galā arī ir ierīkots stāvlaukums, Piejūras ERAF projektā izveidota arī dēļu taka uz jūru pretī stāvlaukumam Mangaļsalas ielā 5a ar atpūtas vietu pie jūras (šī taka ir piemērota arī cilvēkiem ar īpašām vajadzībām un aprīkota ar trenāžieriem), kā arī takas pie stāvlaukuma Mangaļsalas ielā 2.

Otrs populārākais atpūtas galamērķis Rīgas piekrastē ir *Vecāķu pludmale*, ko apmeklē aptuveni 45% Rīgas piekrastes apmeklētāju, piejūras mežus Vecāķos – 35% (Reķe 2018).

Piekrastes infrastruktūras izvērtējumā autostāvvietu skaits un labiekārtojums Vecdaugavas pludmalē vērtēts kā ļoti nepietiekošs. Vecāķos stāvvietas ir labiekārtotas, tomēr nepietiekamas ietilpības. Tomēr, ņemot vērā vietējo iedzīvotāju viedokli un dabas saudzēšanas prasības, iespējas palielināt autostāvvietu skaitu Vecāķos vērtētas kā minimālas ("Grupa 93" 2016).

Rekomendācijas

- Dabas parka posmā starp Daugavgrīvas salas galu un Rītabuļļu Zilā karoga pludmali ieteicams neveidot apmeklētājus koncentrējošu infrastruktūru, atstājot to salīdzinoši mazapmeklētu. Mazāka apmeklētāju plūsma pludmales virzienā šeit veidojas dabiski, jo no Bullēnu ielas virzienā uz pludmali jāšķērso mitra starpkāpu ieplaka.

- Auto atstāšanas vietā Flotes ielas tuvumā būtu ieteicams labiekārtot stāvvietu un uzlikt norādi par to no Flotes ielas.
- Likvidēt klaiņojošo suņu populāciju apmeklētāju drošībai.
- Saglabāt Mīlestības saliņu mazapmeklētu.
- Mūsuprāt, nav atbalstāma Piekraustes tematiskajā plānojumā (MK 2016) parādītā nobrauktuvju izveide no Mangaļsalas ielas uz jūru – tā veicinātu īpaši aizsargājamo meža biotopu sadrumstalošanu Mangaļsalā esošo piekraustes mežu vidusdaļā, salīdzinoši mazāk traucētā vietā starp divām apmeklētāju koncentrēšanās vietām. Šādas nobrauktuves neparedz arī Rīgas pilsētas plānošanas dokumenti, t.sk. Ūdeņu un krastmalu tematiskais plānojums. Viena no Piekraustes tematiskajā plānojumā paredzētajām nobrauktuvēm jau aizvietota ar dabai draudzīgāku infrastruktūru – Piejūras ERAF projekta taku gājējiem un ratiņkrēslos braucošajiem.
- Šī plāna izstrādes ietvaros kā jauns risinājums piedāvāts Mangaļsalas ielu nevis atjaunot par braucamu ielu, bet pārveidot par velobraucēju un gājēju ielu, tādējādi uzlabojot apstākļus velobraucējiem un kājāmgājējiem, un samazinot autobraucēju slodzi uz dabas parka teritoriju. Paredzēt iespēju šo ielu izmantot operatīvajam un teritorijas apsaimniekošanai nepieciešamajam transportam. Apmeklētājiem būtu iespējams auto novietot kādā no Mangaļsalas ielas abos galos esošajiem stāvlaukumiem.
- Izdalīt militārās pazemes būves (fortus), kas slēdzami apmeklētājiem ziemas sezonā ziemojošo sikspārņu aizsardzībai (sikspārņu ziemošanai nozīmīgākos), un tādus, kas iekļaujami tūrisma piedāvājumā, t.sk. labiekārtojot piekļuvi un nodrošinot apmeklētāju drošību.

Carnikavas novads

Pašreizējā situācija

Piekrauste ir nozīmīgākais apmeklētāju galamērķis Carnikavas novadā. Apmeklējumu nosaka nelielais attālums no Rīgas, ciemu izvietojums, piekļuves iespējas jūrai, ērtas iespējas nokļūt ar vilcienu, esošais labiekārtojums u.c. (“Grupa 93” 2015).

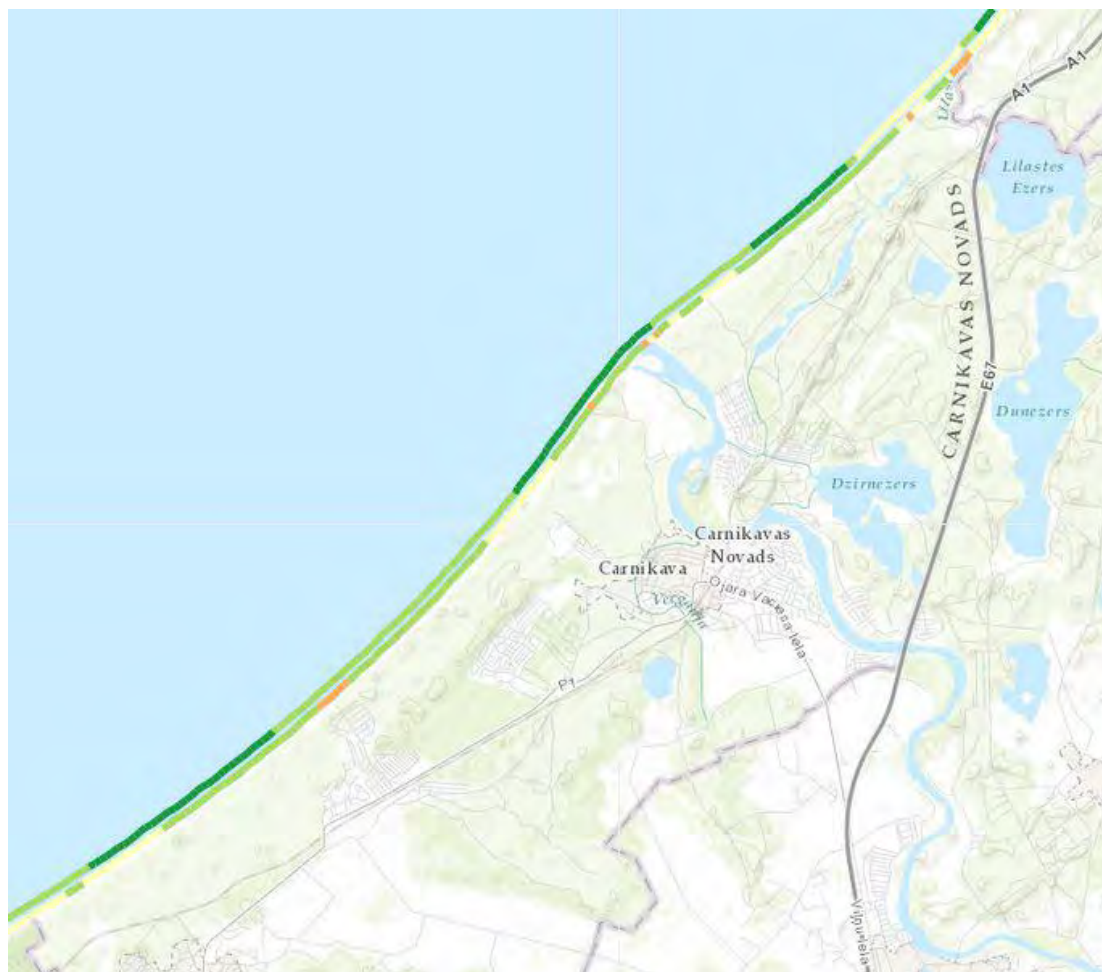
Carnikavas novada piekrauste ir nozīmīgs vietējās nozīmes atpūtas galamērķis, ārvalstu tūristu īpatsvars šeit ir neliels. Arī viesu izmitināšanas vietu skaits novadā ir salīdzinoši neliels (“Grupa 93” 2015).

Lielu apmeklētāju skaitu piesaista arī lielākie organizētie pasākumi Carnikavas novadā, kas tematiski saistīti ar jūru, tajā skaitā Carnikavas nēģu svētki (apmeklējumu skaits pašvaldības vērtējumā ~11000), Zvejnieksvētki Carnikavā (~8500 apmeklējumu) (“Grupa 93” 2015).

Apdzīvotās vietas, autoceļi un dzelzceļš Carnikavas novadā atrodas samērā tālu no pludmales. Kā viena no būtiskākajām problēmām infrastruktūras izvērtējumā minēta autoceļu sliktā kvalitāte uz Gaujas stāvlaukumu un stāvlaukumu Carnikavas Laivu

ielas galā. Kā prioritāri attīstāmas teritorijas novadā izdalītas Lilaste un Carnikava (Lilastē – pludmales izveide atbilstoši Zilā karoga kritēriju nosacījumiem, esošā stāvlaukuma Ziemeļu ielā pilnveidošana, Ziemeļu ielas rekonstrukcija ar ietves un veloceļa izveidi, Lilastes ielas rekonstrukcija ar ietves un veloceļa izveidi, stāvlaukuma pie Lilastes dzelzceļa stacijas izveidošana, operatīvajam transportam atbilstošas nobrauktuves pie jūras izveide; Carnikavā – Laivu ielas rekonstrukcija un auto stāvlaukuma izveide) (“Grupa 93” 2016).

Pludmales atpūtnieku koncentrācija novadā ir nevienmērīga. 8,2 km posmā apmeklētības intensitāte ir nenozīmīga, 8 km posmā maza, bet 2,1 km posmā (galvenokārt Lilastes pludmalē) – vidēja, salīdzinot ar citām piekrastēm Latvijā (16. att.). Pludmales platība vienam apmeklētājam maksimāli apmeklētākajā laikā intensīvāk noslogotajā piekrastes posmā Gaujas ciemā ir 100m² un Garciemā – 350m² (“Grupa 93” 2015).

16. att. Apmeklētības intensitāte (līnija jūras pusē) un antropogēnā slodze uz piekrastes veģetāciju (līnija sauszemes pusē) Carnikavas novadā (“Grupa 93” 2015).

Garciema un Gaujas ciema pludmaļu apmeklētāji kā novada pludmaļu priekšrocības izceļ salīdzinoši mazāku atpūtnieku skaitu, iespējas brīvāk pavadīt laiku ar suni, klusumu, pludmaļu atrašanos tuvāk mājām, un, attiecībā uz Gaujas grīvu – tās dabiskumu, ainaviskumu (1.3.2.15. att.). Kā vājās puses tiek minētas netīrība un atkritumi, autostāvvietu un bērnu spēļu laukumu trūkums (“Grupa 93” 2015).

17. attēls. Apmeklētāju uzsvērtās piekrastes stiprās puses 2015. gada vasarā (“Grupa 93” 2015).

Piekrastes apmeklējuma izvērtējumā norādīts, ka lielāks attīstības potenciāls nākotnē saistāms ar velosipēdistu plūsmu un tai atbilstošu infrastruktūru – galvenokārt atpūtas

nolūkos, savienojumā ar Rīgu. Lilastes pludmalē ir Zilā karoga pludmales ierīkošanai nepieciešamie priekšnoteikumi. Tā kā ir paredzams, ka apmeklētāju skaits nākotnē turpinās augt, ir kritiski svarīgi ar infrastruktūras palīdzību virzīt apmeklētāju plūsmu, samazinot dabas pamatnes degradāciju ("Grupa 93" 2015).

Attiecībā uz apmeklētāju slodzi uz piekrastes veģetāciju, divas trešdaļas no novada piekrastes ir novērtētas kā vāji ietekmētas (pludmales, pelēko un mežaino kāpu un kāpu meža joslas, t.sk. vienlaidus posmi no Kalngales līdz Garciemam, no Garciera līdz Carnikavai un iepretim Garezeriem). Vidēji ietekmēti ir piekrastes posmi vietās, kur apmeklētāji piekļūst pa ceļiem un takām no dzelzceļa un pa ceļiem ar automašīnām – Kalngalē, Carnikavā pretī Jūras ielai un pie Skautu ielas, ka arī Lilastē abpus pieejai no Ziemeļu ielas. Stipri ietekmēti ir 1,3 km piekrastes, ko veido atsevišķi intensīvāk apmeklēti posmi pie Mežciema (Garciera), Carnikavā Laivu ielas galā, Gaujas kreisajā krastā un Lilastē pie stāvlaukuma pie Ziemeļu ielas ("Grupa 93" 2015).

Kalngale. Autostāvvietā iekārtota pie dzelzceļa, ārpus dabas parka teritorijas. Uz jūru apmeklētāji no stacijas un autostāvvietas pa meža ceļu dodas kājām (vai ar divriteni).

Garcieris ir ļoti populārs pludmales apmeklētāju galamērķis. Šobrīd autostāvvietas atrodas gan pie dzelzceļa (ārpus dabas parka), gan centrālās (Mežciema) ielas galā netālu jūrai. Jūrai tuvākajai stāvvietai ir ļoti neliela ietilpība. Vēl viena autostāvvietā top pie plānotā "Karlsona parka" Aizvēju ielas galā, kur 2018. gadā izveidota arī ainaviska dēļu taka, kas ved gar Eimuru kanālu uz jūru.

Problemātiska vieta atpūtas infrastruktūras izveidei Garcierā ir Eimuru kanāla ieteka jūrā, jo kanāls maina savu gultni, pagriežoties ZA virzienā, tekot arvien garākā posmā paralēli jūrai un noskalojot kāpu.

18. att. 2018. gadā ierīkotā taka uz jūru Aizvēju ielas galā Garcierā 06.11.2018. Foto: I. Priediece

19. att. Eimuru kanāls pie ietekas jūrā 06.11.2018. Foto: I. Priediece

Uz Kalngales pusi no Garciera ir nūdistu iecienīts pludmales posms.

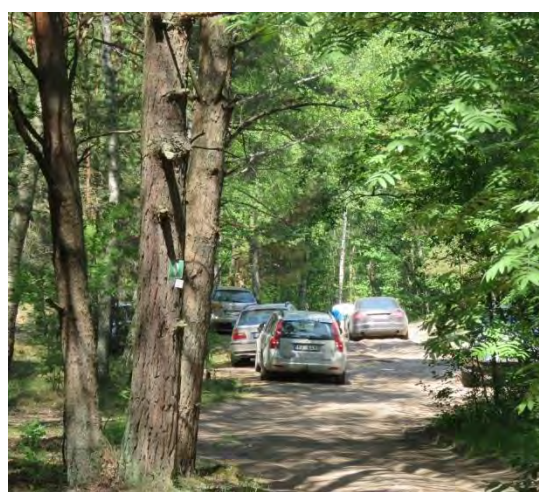
Garupe. Pludmale Garupē atrodas tālāk no autoceļa un dzelzceļa un, salīdzinot ar Garcieru, ir mazāk apmeklēta. Uz jūru ved viens nozīmīgs gājēju ceļš (centrālās –

Garupes ielas turpinājums), kas tiek izmantots arī apsaimniekošanas mērķiem, kā arī vairākas nelielas taciņas, kas šķērso Veclangu pa dažādas kvalitātes laipām/tiltiņiem. Attīstoties apdzīvojumam Carnikavas virzienā, aktuālas ir gājēju takas uz jūru iepretim šai teritorijai.

Carnikava. Labiekārtota autostāvvietā atrodas Jūras ielas galā. Apmeklētāji lielā skaitā novieto auto arī Laivu ielas galā, kaut gan Laivu iela ir katastrofālā stāvoklī. Laivu ielas gals pie jūras ir nekontrolēti izbraukāts (1.3.2.18. att.). Tiek plānota trīs autostāvvietu izveide pie Laivu ielas – ciema nomalē netālu no 2018. gadā izbūvētās promenādes uz jūru, pie Jūrasleju pļavām (tur varētu tikt ierīkots arī kempings) un Laivu ielas galā pie jūras. Tādējādi tiktu risināta autostāvvietu problēma Carnikavas tuvumā.

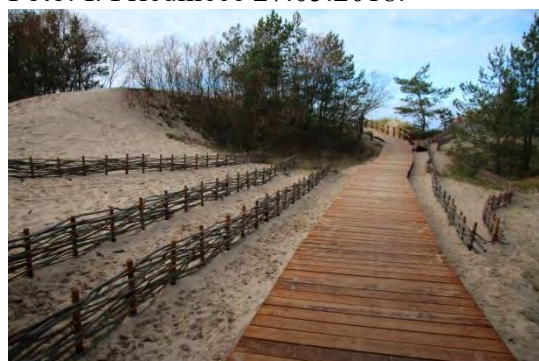
20. att. Izbraukāta kāpa Laivu ielas galā
27.05.2018. Foto: I. Priedniece

21. att. Auto uz smilšainās Laivu ielas,
viens no tiem iestidzis.
Foto: I. Priedniece 27.05.2018.

22. att. 2018. gadā izbūvētā Carnikavas
promenāde. 29.10.2018.
Foto: I. Priedniece

23. att. Promenādes galā ierīkotā dēļu
laipa ar žodziņiem, kas mazinās eroziju,
uzkrājot smiltis kā arī regulēs
apmeklētāju pārvietošanos.
Foto: I. Priedniece 29.10.2018.

Jūrasleju pļavas – Gaujas palienes pļavas šobrīd atrodas ārpus dabas parka, tajās ir izveidots neliels mikroliegums jumstiņu gladiolai. Pļavas aizaug, strauji zaudējot savu bioloģisko vērtību. Ja tajās tiktu veikta atbilstoša apsaimniekošana (pļaušana vai

ganīšana), tās būtu vērtīgas arī dabas tūrismā. Pļavās plānota putnu vērošanas torņa izbūve.

Jūrasleju pļavu iekļaušana dabas parkā tikusi rosināta jau vairākkārt – iepriekšējā dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā 2004. gadā, kā arī vēlākajos gados (2014. – 2015.), kad iniciators bija Latvijas Ornitoloģijas biedrība.

Laivu ielas gals pie jūras atrodas samērā netālu *Gaujas grīvai*. Tā ir ainaviska vieta, iekļauta elektroniskajā Latvijas ainavu dārgumu krātuvē (ainavudargumi.lv) un populārs apmeklētāju galamērķis. Gaujas grīva Latvijas un arī Eiropas Savienības kontekstā ir īpaša ar to, ka tā ir viena no retajām lielajām upēm, kuras ieteka jūrā ir dabiska (tajā nav izbūvēta osta vai citas hidrotehniskas būves).

Papildus iepriekš minētajam, dabas apstākļi Gaujas grīvas liedagā ir izcili piemēroti bridējputnu ligzdošanai (no meža to atdala plaša pelēko kāpu zona). Šobrīd spēkā esošajā dabas aizsardzības plānā liedags Gaujas kreisajā krastā minēts starp putniem nozīmīgākajām vietām, kuras “būtu saglabājamās kā labi apskatāmas, bet no cilvēku tiešas piekļūšanas brīvas zonas, kur putniem ligzdot un atpūsties.”

Kopš 1970. gada Gaujas grīvā ligzdoja īpaši aizsargājama suga – mazais zīriņš. Tā kā Gaujas grīvu arvien apmeklē arvien lielāks skaits atpūtnieku, bieži arī kopā ar suņiem, kas netiek turēti pavadā, mazo zīriņu ligzdošanas kolonija ir praktiski iznīcināta (www.lob.lv, skatīts 16.11.2018.). Līdz ar apmeklētāju skaita pieaugumu ligzdošanas iespējas šai sugai arvien samazinās, tomēr ligzdošanas mēģinājumi reģistrēti vēl 2010. gadā (R. Matrozis, Dabasdati.lv). Konstatēts, ka nepieciešams veikt aizsardzības pasākumus, kas mazinātu antropogēno traucējumu ietekmi (Matrozis 2007).

24., 25. att. Mazā zīriņa ligzda Gaujas grīvā 2010. gadā. Foto: R. Matrozis

Gaujas grīva ir piemērota ligzdošanas vieta arī citām bridējputnu sugām. Piemēram, 2018. gadā šeit vairākkārt nesekmīgi mēģināja ligzdot jūras žagatu pāris (I. un J. Priednieku novērojums; 26., 27. att.), tika novērots, ka atpūtniece sauļojas cieši blakus ligzdas vietai un apkārt lidinās uztraukta jūras žagata (R. Matroža novērojums).

30. att. Vienīgā informācija par peldēšanās sezonālo aizliegumu Ummja ezerā (trīs valodās; attēlā apvilktā ar sarkanu līniju). Foto: I. Priedniece 14.06.2018.

31. att. Atpūtnieks Ummja ezerā 14.06.2018. Foto: I. Priedniece

Lai gan peldēšanās aizliegums ir grūti kontrolējams, peldētāju skaits esot ievērojami samazinājies (U. Suško pers. ziņ.).

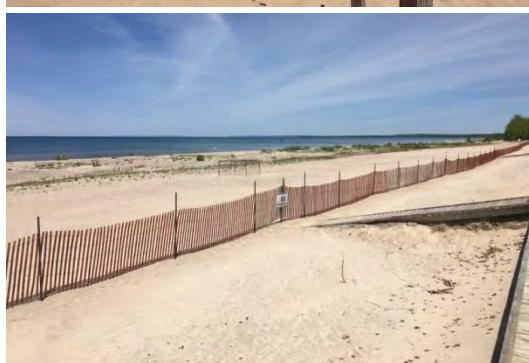
Lilastes pludmale ir visvairāk apmeklētā piekrastes daļa Carnikavas novadā. Pētījumā par apmeklētāju plūsmām secināts, ka “kompleksi attīstāmā vieta „Lilaste” ir antropogēni ietekmētākā teritorija ar negatīvu pludmales piesārņojuma ar atkritumiem tendenci. Atbilstošas infrastruktūras izveide, tai skaitā atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošana un transporta infrastruktūras uzlabošana ļauj palielināt apmeklētāju skaitu neradot papildus draudus vides stāvoklim, kā arī piesaista apmeklētājus, regulējot apmeklētāju plūsmu un atslogojot pieejas vietas jūrai bez atbilstošas infrastruktūras” (“Grupa 93” 2015). Lilastē atrodas maksas autostāvvietā pie jūras, taču tās ietilpība vasaras sezonā ir nepietiekama.

Rekomendācijas

- Kalngalē neplānot liela mēroga apmeklētāju infrastruktūru, saglabājot to kā salīdzinoši dabiskāku apvidu.
- Attīstīt topošā “Karlsona parka” apkārtni kā apmeklētāju galamērķi, mazinot slodzi uz Garciema centrālo daļu (Mežciema ielu).
- Autostāvvietu Mežciema ielas galā izmantot kā autostāvvietu apmeklētājiem ar īpašām vajadzībām. Tas mazinātu auto plūsmu pa Mežciema ielu.
- Pie ceļiem uz autostāvvietām plānot tablo, kuros redzams, vai un cik tajās ir brīvu vietu.
- Apsvērt iespēju posmā uz A no Garciema plānoto Eiro velo 13 maršrutu atstāt dabisku vai veidot kā ainavā iederīgu taku (esošajā platumā un saglabājot esošo reljefu, kā segumu izmantojot, piemēram, mulču vai dolomīta šķembas

un sietu) un/vai plānot alternatīvu izbūvētu posmu, kas iziet uz esošajām ielām – Torņa un Mazo Ceriņu ielu. Šie risinājumi varētu būt īpaši aktuāli gadījumā, ja rodas juridiski šķēršļi veloceļa būvei kāpu aizsargjoslā tā plānotajā veidolā.

- Jūrasleju pļavas kā organisku piekrastes sastāvdaļu pievienot dabas parkam “Piejūra”, veidot to daļā neliela mēroga dabas tūrisma infrastruktūru (piemēram, putnu vērošanas torni un taku uz to).
- Gaujas grīvas apkaimē tūrisma infrastruktūru (piemēram, ceļu, pa kuru tūrisma pakalpojumu sniedzēji varētu piebraukt laivu un SUP dēļu savākšanai) ieteicams plānot Gaujas labajā krastā, samazinot apmeklētāju plūsmu uz kreiso krastu.
- Ligzdojošo bridējputnu aizsardzībai Gaujas kreisā krasta pludmalē ligzdošanas sezonā (no maija sākuma līdz jūlija beigām) izvietojamas informatīvi izglītojošas zīmes, ko ieteicams papildināt ar simbolisku putniem nozīmīgās teritorijas iezogojumu (piemēram, viegliem mietiem ar apvilktu auklu), informatīvās zīmes izvietojamas arī laivotājiem pa Gauju redzamā vietā (ar aicinājumu izkāpt Gaujas labajā krastā).
- Plānojot Gaujas izmantošanu par transporta koridoru starp pašvaldībām upes krastos, kā arī savienojumam ar Rīgas centru, transporta attīstības intereses salāgot ar pret traucējumiem jutīgo ligzdojošo putnu aizsardzību Gaujas grīvā, izvērtēt transportlīdzekļu ietekmi uz krastu eroziju.

32.-35. att. Pasaules piemēri apmeklētāju izglītošanai un pārvietošanās ierobežošanai liedagā ligzdojošo bridējputnu aizsardzībai.

- Koncentrēt atkritumu konteinerus apmeklētākajās vietās un atteikties no tām attālāk no infrastruktūras esošajos, piemēram, atkritumu konteineru atrašanās Gaujas upes kreisajā krastā pie grīvas nav vēlama, jo rada regulāru traucējumu

ligzdojošajiem putniem, kvadraciklam braucot to iztukšot. Šādās vietās ieteicams pāriet uz “Dabā ejot, ko atnesi, to aiznes!” kampaņas principu (<http://lv-pdf.panda.org/?228910%2FAicina-uznemejus-un-pasvaldibas-iesaistities-kampana-Daba-ejot-ko-atnesi-to-aiznes>).

- Piekrasti iepretī Garezeriem (starp Gauju un Lilasti) saglabāt kā vienu no klusākajiem un dabiskākajiem piekrastes posmiem dabas parkā, neplānojot tajā liela mēroga apmeklētāju infrastruktūru.
- Ieteicama autostāvvietas ierīkošana pie Lilastes stacijas.
- Attīstīt Lilastes pludmali, kas jau tagad ir antropogēni ietekmētākā teritorija, atbilstoši Zilā karoga pludmales prasībām, veidojot to par nozīmīgu apmeklētāju koncentrēšanās vietu.
- Informāciju par sezonālo peldēšanās aizliegumu Ummja ezerā izvietot ne tikai pie paša ezera, bet pie lielajiem autoceļiem (vietās, kur atzarojas ceļi uz ezeru) – pie autoceļa A1 un ceļa, ka savieno A1 un Lilasti, lai peldētgrībētāji ceļu līdz ezeram nemērotu veltīgi. Tas zināmā mērā varētu mazināt negatīvo attieksmi pret peldēšanās aizliegumu un tā ignoranci. Ieteicams izvietot arī informāciju par alternatīvu peldēšanas vietu/vietām tuvākajā apkaimē. Informācijas zīmes jāizvieto vandāļiem iespējami grūtāk piekļūstamās, tomēr labi redzamās vietās, piemēram, zīmes varētu atrasties arī pašā ezerā, piestiprinātas pie mietiem (ar tālu redzamām vienkāršām ikonām un aizlieguma periodu).

Saulkrastu novads

Pašreizējā situācija

Dabas parka teritorijā ietilpst neliela daļa Saulkrastu novada piekrastes, neietverot nozīmīgāko apmeklētāju galamērķi – Saulkrastu pilsētu, kas ir nozīmīgs tūrisma un atpūtas galamērķis vietējā un starptautiskā mērogā (“Grupa 93” 2015).

Lai gan Saulkrasti atrodas tālāk no Rīgas, nekā Carnikavas novads, attālums no Rīgas tomēr ir salīdzinoši mazs, novads ir ērti sasniedzams ar elektrisko vilcienu.

Apmeklētāju noslogotākā piekraste Saulkrastu novadā ir ārpus dabas parka – Saulkrastu centrālajā daļā. Izvērtējumā minēts, ka attīstāma veloinfrastruktūra un sabiedriskā transporta infrastruktūra, lai risinātu autostāvvietu problemātiku Saulkrastos. Novada teritorijā vēlama piekļuves iespēju pludmalei (nobrauktuvju) uzlabošana operatīvo dienestu vajadzībām (“Grupa 93” 2016).

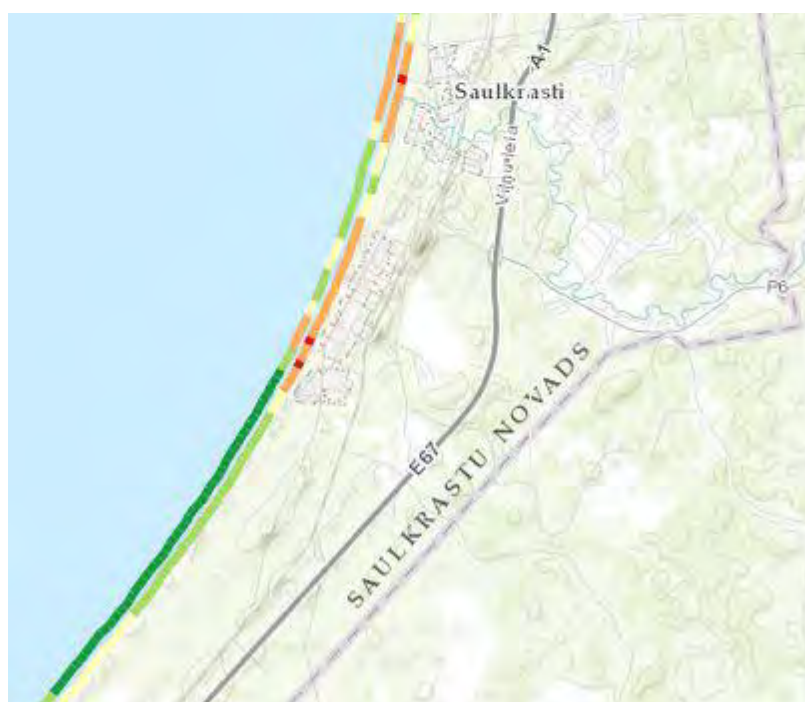
Atbilstoši pašvaldības maksas autostāvvietu datiem, 40% apmeklētāju plūsmas apjoma pludmalē ir jūlijā (“Grupa 93” 2015). Apmeklētības intensitāte 5,3 km garā piekrastes posmā vērtējama kā liela un vidēja, 4,3 km posmā – kā maza, bet nedaudz mazāk par pusi no kopēja pludmales garuma – mazāka par 100 cilvēkiem uz 1 km dienā (“Grupa 93” 2015). Piekrastes posms no Inčupes Lilastes virzienā ir iecienīts kā nūdistu pludmale.

Apmeklētājus Saulkrastu novadā piesaista dažādi publiski pasākumi pludmales tuvumā ārpus dabas parka, bet tā tiešā tuvumā – Saulkrastos, piemēram, Saulkrastu JAZZ festivāls (5-7 tūkst. apmeklētāju), vairāk nekā 17 tūkstoši apmeklējumu „Saulkrastu kultūras un sporta centra” organizētajos pasākumos (“Grupa 93” 2015).

Novadā ir salīdzinoši daudz naktsmītņu tūristiem (7 apartamenti, 8 brīvdienu mājas, 2 jauniešu mītnes, 3 kempingi, 3 viesnīcas un 10 viesu nami), vairums no tiem darbojas tikai vasarā (“Grupa 93” 2015).

Pludmales atpūtnieki kā novada pludmaļu priekšrocības minējuši pārgērbšanās kabīnes, kafejnīcas, sakoptību, draudzīgumu bērniem, sportošanas iespējas u.c. Iztikti lielākā daļa aptaujāto bija apmierināti ar labiekārtojumu. Kā vājās puses tika atzīmētas izskatītās alģes, vietām atkritumi, atsevišķu labiekārtojuma elementu trūkums u.c. (“Grupa 93” 2015).

Paredzams, ka apmeklētāju plūsma Saulkrastu virzienā palielināsies – gan ar sabiedrisko transportu, gan ar velotransportu, pateicoties veloceļu infrastruktūras izveidei un velobraukšanas popularitātes pieaugumam (“Grupa 93” 2015).

36. att. Apmeklētības intensitāte (līnija jūras pusē) un antropogēnā slodze uz piekrastes veģetāciju (līnija sauszemes pusē) Saulkrastu novadā (“Grupa 93” 2015).

Apmeklētības intensitāte dabas parkā ietilpstošajā novada posmā vērtēta kā nenozīmīga, atsevišķās vietās – mazapmeklēta (1.3.2.28. att.).

Apmēram piektā daļa (21%) no Saulkrastu novada piekrastes veģetācijas ir novērtēta kā vāji ietekmēta (t. sk. pludmales, kāpu un meža joslas dabas parkā “Piejūra” un Saulkrastu ziemeļu daļā). Lielākā daļa novada piekrastes (67%) ir vidēji vai stipri ietekmēta – šādi posmi raksturīgi ārpus dabas parka esošajām teritorijām, piemēram, Saulkrastiem un Zvejniekiem. Kā ļoti stipri ietekmēti novērtēti 0,9 km piekrastes apmeklētāju koncentrācijas vietās, t.sk. Inčupes kreisajā krastā.

Novada teritorijā trūkst autostāvvietu piekrastes apmeklētājiem.

Rekomendācijas

- Stāvvietas ieteicams izveidot divās vietās gar šoseju V101 – Lilastes tuvumā un pie benzīntanka pirms Inčupes caurtekas (otrajā vietā izvērtējot iespējamo interešu sadursmi ar nūdistiem). Posmā starp šīm vietām ieteicams infrastruktūru neveidot, lai saglabātu to mazāk ietekmētu.
- Tūrisma piedāvājums dabas parka Saulkrastu novada daļā jāskata kontekstā ar Balto kāpu un Saulkrastu pilsētu.

Literatūra

- Baltijas krasti 2017a. A2 – Metodes un prakses biotopu un sugu saglabāšanai, aizsardzībai un apsaimniekošanai dinamiskā piekrastes ekosistēmā, dabas parka „Piejūra” piemērs.
- Baltijas krasti 2017b. D2 – Sākotnējais sociālekonomiskais izvērtējums un projekta sociālekonomiskās ietekmes monitoringa plāns dabas parkam „Piejūra”.
- Gundersen, V., Tangeland, T., Kaltenborn, B.P. Planning for recreation along the opportunity spectrum: The case of Oslo, Norway, Urban Forestry and Urban Greening (2015), <http://dx.doi.org/10.1016/j.ufug>.
- “Grupa 93”. 2015. 4. PIEKRASTES APMEKLĒTĪBAS un ANTROPOGĒNĀ SLODZES IZVĒRTĒJUMS PAŠVALDĪBU GRIEZUMĀ (pilsētās un pagastos). - Valsts ilgtermiņa tematiskā plānojuma Baltijas jūras piekrastei” projekta izstrāde un stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma veikšana Iepirkuma identifikācijas Nr. VARAM 2014/19, darba materiāli.
- “Grupa 93”. 2016. 5. PUBLISKĀS INFRASTRUKTŪRAS NOVĒRTĒJUMS PIEKRASTES PILSĒTĀS UN PAGASTOS. - Valsts ilgtermiņa tematiskā plānojuma Baltijas jūras piekrastei” projekta izstrāde un stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma veikšana Iepirkuma identifikācijas Nr. VARAM 2014/19, darba materiāls.
- Jakovičs A. 2016. Rīgas piejūra: Rīgas ekotūrisma ceļvedis. 1.daļa. Rīga, Jumava, 312.
- Jeņina A. 2015. Dabas aizsardzības un vietas attīstības interešu saskaņošana dabas parkā „Piejūra” Carnikavas novada teritorijā. Maģistra darbs.
- Klepers A. 2015. Apmeklētāju plūsmas dinamika un potenciāls Baltijas jūras piekrastē Saulkrastu novad. - Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastei (ID Nr.: VARAM 2014/19) 05.11.2014.līgums Nr.94.
- LU BF 2004. Dabas parka “Piejūra” dabas aizsardzības plāns. Rīga, 92 lpp.
- Matrozis R. 2007. Mazā zīriņa Sterna albifrons ligzdošana Gaujas grīvā 1970.-2006.g.-Putndi dabā pielikums 2: 21-27.
- MK 2016. Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai (apstiprināts 2016. gada 16. novembra Ministru kabineta sēdē ar MK 2016. gada 17. novembra rīkojumu Nr. 692).
- VARAM. 2011. Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes 2011. – 2017. gadam. Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2011.gada 20.aprīļa rīkojumu Nr. 169 “Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes 2011.-2017.gadam”. Rīga 2011.
- RDPAD. 2016. Iedzīvotāju priekšlikumu apkopojums jaunā Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādei.

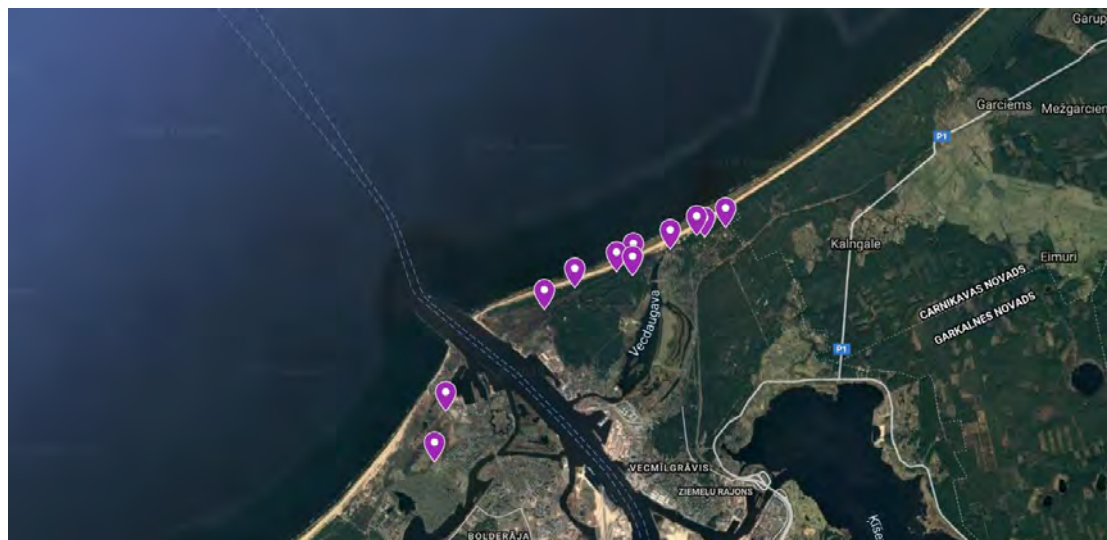
Reķe A. 2018. Rīgas Piejūras dabas teritoriju plānošanas problemātika un risinājumi.
Maģistra darbs.

Pielikumi

1. pielikums. Apmeklētāju monitoringa vietas un iegūtie uzskaišu dati

Apmeklētāju monitoringa vietas

Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments ir īstenojis Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.4.1. specifiskā atbalsta mērķa "Saglabāt un atjaunot bioloģisko daudzveidību un aizsargāt ekosistēmas" 5.4.1.1. pasākuma "Antropogēno slodzi mazinošas infrastruktūras izbūve un rekonstrukcija *Natura 2000* teritorijās" projektu "Antropogēno slodzi mazinošas infrastruktūras izbūve dabas parkā "Piejūra" *Natura 2000* vieta", kura ietvaros dabas parkā "Piejūra" ir izvietotas 11 apmeklētāju skaitīšanas ierīces (divas Daugavgrīvā un 9 Mangaļsalā, 1.a att.), ar mērķi monitorēt apmeklētāju plūsmu dabas parkā "Piejūra".

1.a att. Apmeklētāju monitoringa vietas Rīgā

Carnikavas novadā šobrīd ierīkots viens apmeklētāju skaitītājs pie promenādes uz jūru (1.b att.).

1.b att. Apmeklētāju monitoringa vieta Carnikavas novadā.

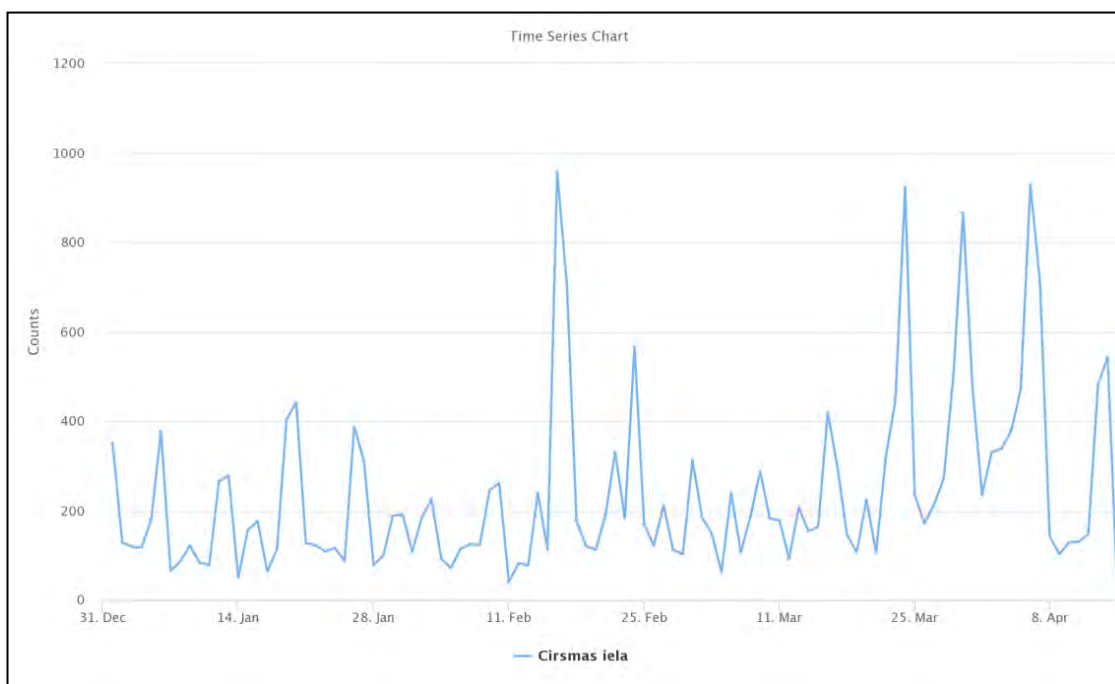
Ar gājēju un velobraucēju statistiku pa nedēļām var iepazīties šeit:

<http://www.carnikava.lv/attistiba/carnikavas-promenade>.

Apmeklētāju uzskaišu dati Rīgā

Skaitītāja nosaukums: Cirsma iela

Uzstādīšanas laiks: 05.11.2018.

2. attēls. Cirsma ielas skaitītāja dati

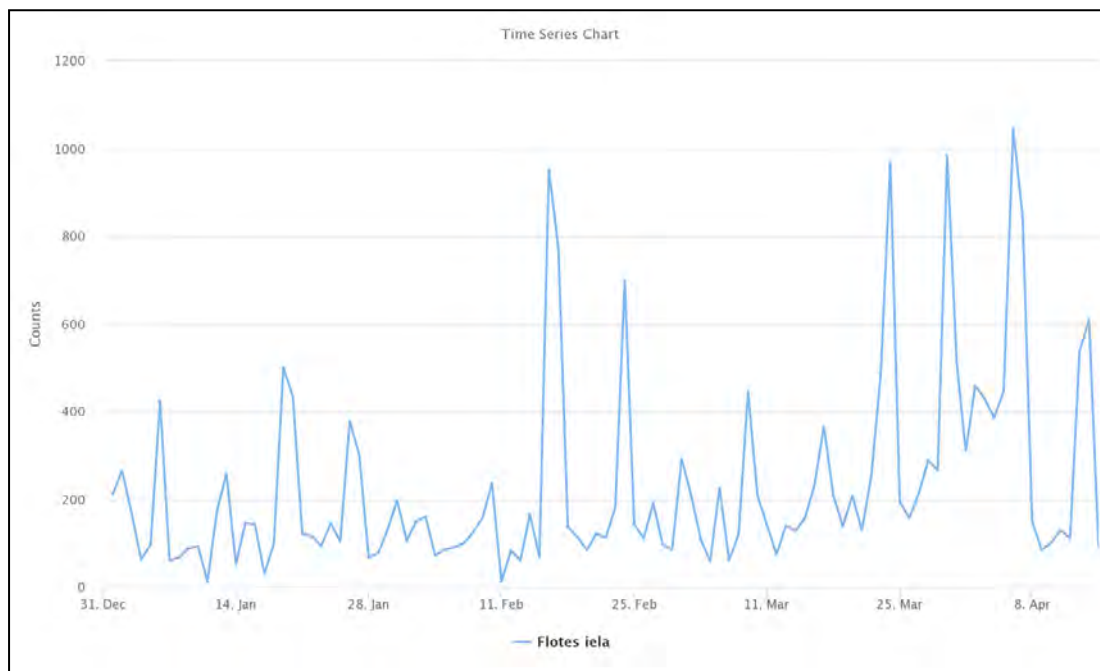
1. tabula. Cirsma ielas skaitītāja dati

Period	January 1, 2019 → April 15, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Cirsma iela	24916	237	957	16-02-2019 00:00:00

Dati parāda, ka lielākais apmeklētāju skaits ir brīvdienās. Salīdzinot ar pārējo apmeklētāju skaitītāju datiem, darba dienās šis skaitītājs pēc skaitījumu biežuma ir 3. populārākais, tomēr brīvdienās, kas apmeklētāju skaits dabas parkā būtiski pieaug, šis skaitītājs nav populārāko vidū, ierindojas 6. vietā pēc apmeklētāju skaita. Var secināt, ka objektu apmeklē galvenokārt apkārtnes iedzīvotāji.

Skaitītāja nosaukums: Flotes iela

Uzstādīšanas laiks: 05.11.2018.

3. attēls. Flotes ielas skaitītāja dati

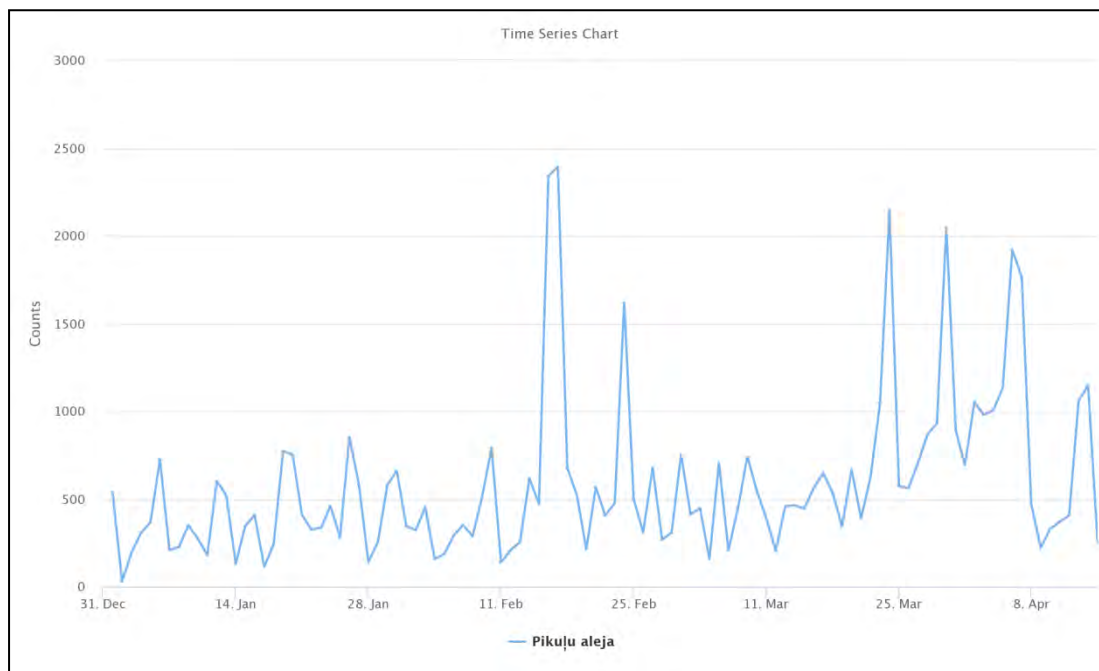
2. tabula. Flotes ielas skaitītāja dati

Period	January 1, 2019 → April 15, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Flotes iela	24298	231	1045	06-04-2019 00:00:00

Brīvdienās apmeklētāju ir ievērojami vairāk, kas liecina, ka šis maršruts dabas parkā ir populārs gan vietējo iedzīvotāju vidū, gan parka apmeklētāju vidū brīvdienās.

Skaitītāja nosaukums: Pikuļa aleja

Uzstādīšanas laiks: 05.11.2018.

4. attēls. Pikuļa alejas skaitītāja dati

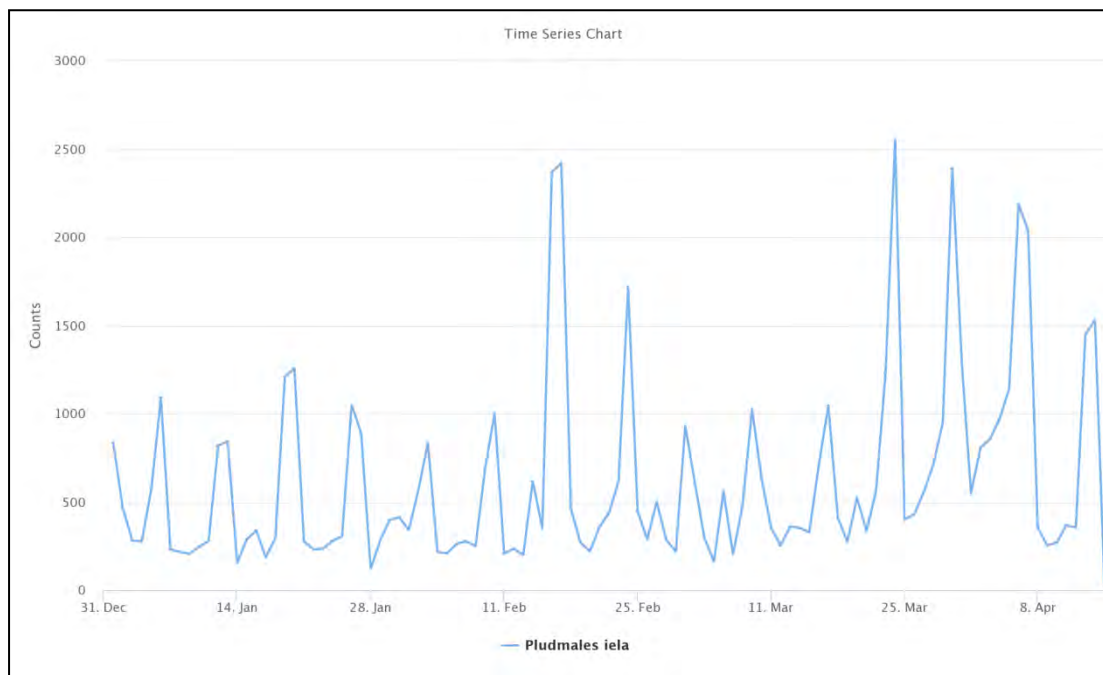
3. tabula. Pikuļa alejas skaitītāja dati

Period	January 1, 2019 → April 15, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Pikuļa aleja	61494	586	2393	17-02-2019 00:00:00

Šajā skaitītājā identificēta 2. lielākā vidējā gājēju plūsma un lielākās gājēju plūsmas brīvdienās, kas galvenokārt saistīts ar ērtu infrastruktūru un sabiedriskā transporta tiešo tuvumu.

Skaitītāja nosaukums: Pludmales iela

Uzstādīšanas laiks: 31.10.2018.

5. attēls. Pludmales ielas skaitītāja dati

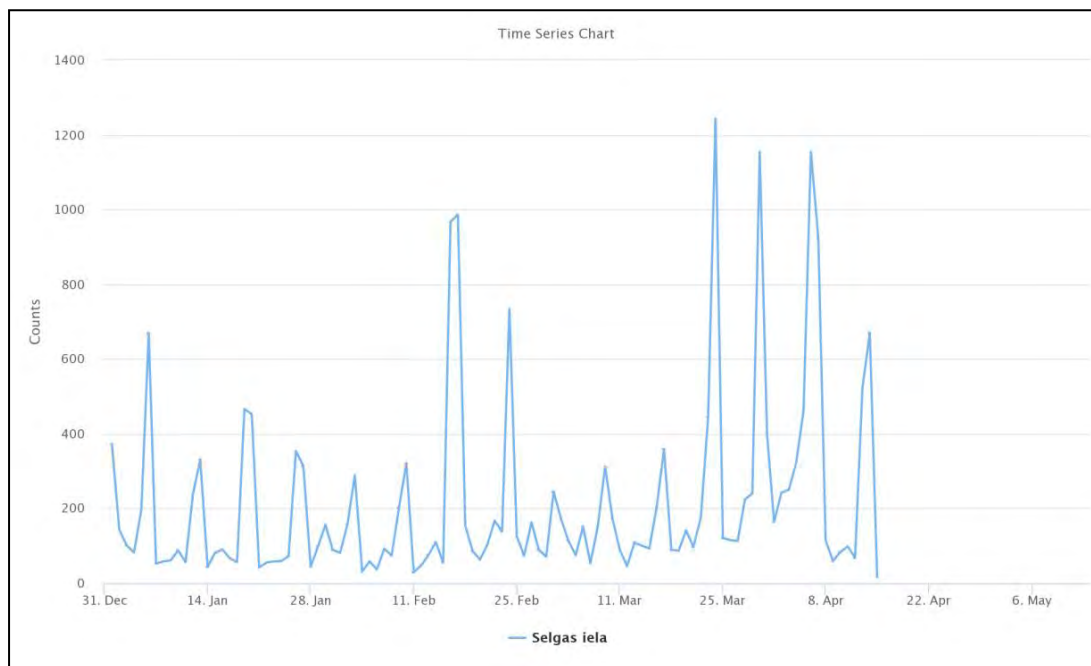
4.tabula. Pludmales ielas skaitītāja dati

Period	January 1, 2019 → April 15, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Pludmales iela	65431	623	2551	24-03-2019 00:00:00

Salīdzinot ar citiem Vecāķos uzstādītajiem skaitītājiem, Pludmales ielas skaitītāja dati īpaši izceļas. Tendences saglabājas līdzīgas, kādas vērojamas pārējo skaitītāju datos, brīvdienās apmeklētāju plūsmas ir ievērojami lielākas. Tomēr ņemot vērā skaitītāja lokācijas tiešā tuvumā esošo atkritumu šķirošanas konteineru, dati nav viennozīmīgi vērtējami, jo daļa no uzskaitītajiem apmeklētājiem ir vietējo māju iedzīvotāji, kas apmeklē atkritumu šķirošanas konteineru, bet, iespējams, neapmeklē pašu parku. Nākotnē jāveic izvērtējums, iespējams ir jāmaina skaitītāja atrašanās vieta.

Skaitītāja nosaukums: Selgas iela

Uzstādīšanas laiks: 05.11.2018.

6. attēls. Selgas ielas skaitītāja dati

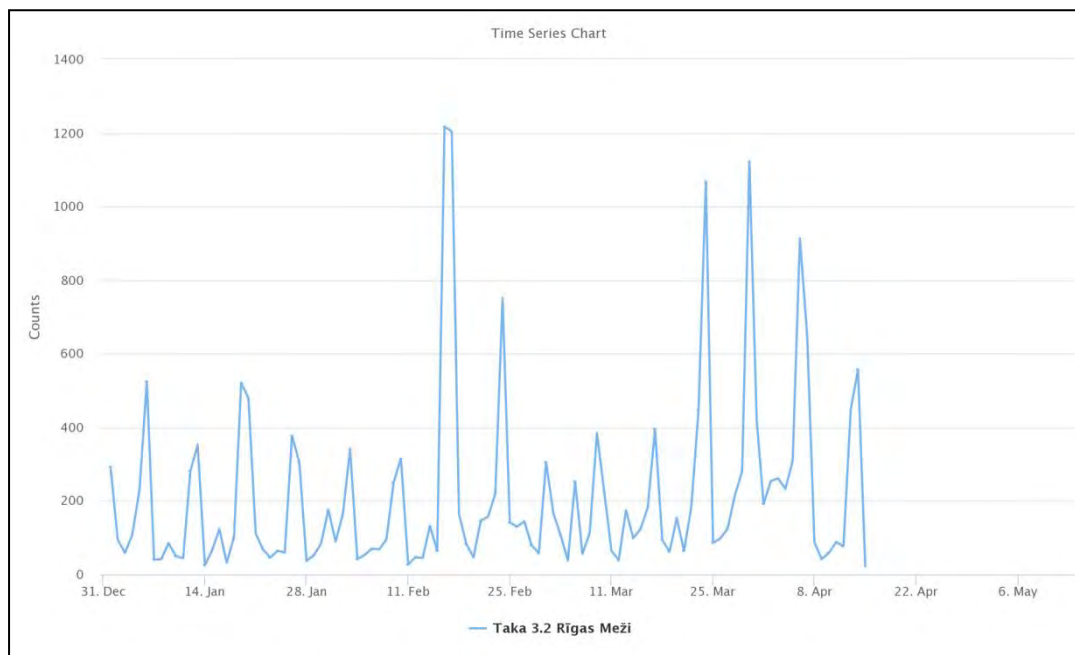
5. tabula. Selgas ielas skaitītāja dati

Period	January 1, 2019 → May 14, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Selgas iela	22855	218	1243	24-03-2019 00:00:00

Kopējās tendences kā visur parkā - apmeklētāju plūsmas straujš pieaugums ir tieši brīvdienās.

Skaitītāja nosaukums: Taka 3.2. Rīgas meži

Uzstādīšanas laiks: 05.11.2018.

7. attēls. Taka 3.2. Rīgas meži skaitītāja dati

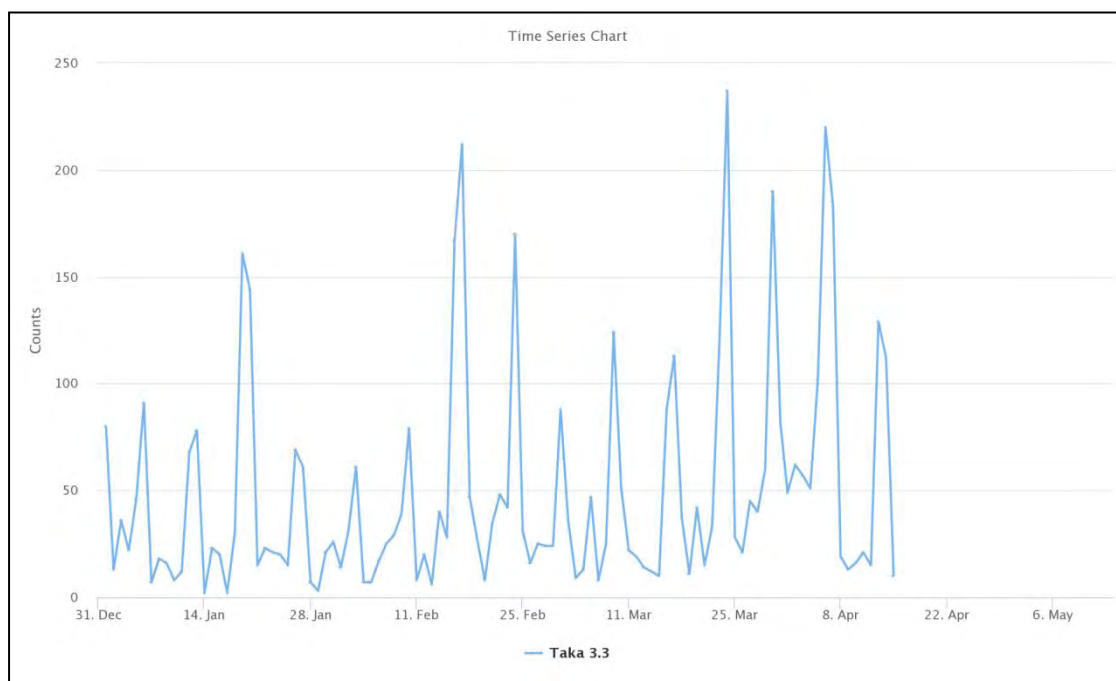
6. tabula. Taka 3.2. Rīgas meži skaitītāja dati

Period	January 1, 2019 → May 14, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Taka 3.2 Rīgas Meži	22609	215	1217	16-02-2019 00:00:00

Kopējās tendences kā visur parkā - apmeklētāju plūsmas straujš pieaugums ir tieši brīvdienās.

Skaitītāja nosaukums: Taka 3.3.

Uzstādīšanas laiks: 31.10.2018.

8. attēls. Taka 3.3. skaitītāja dati

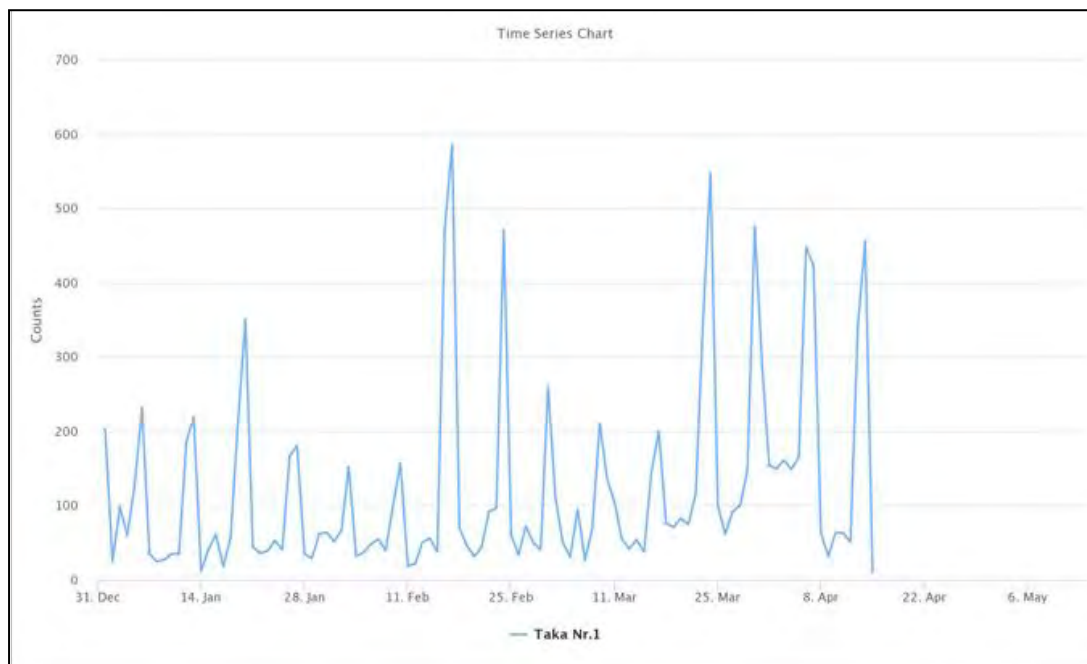
7. tabula. Taka 3.3. skaitītāja dati

Period	January 1, 2019 → May 14, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Taka 3.3	5147	49	237	24-03-2019 00:00:00

Darba dienās taka ir reti apmeklēta, lielākais apmeklētāju skaits brīvdienās, tomēr, ņemot vērā lielo apmeklētāju skaitu, kas uzskaitīts pie takas Nr.3.2. (skatīt augstāk), var secināt, ka apmeklētāji šo taku nokļūšanai uz jūru izmanto retāk, dodot priekšroku citiem maršrutiem.

Skaitītāja nosaukums: Taka Nr.1 (Saulgriežu ielā)

Uzstādīšanas laiks: 31.10.2018.

9. attēls. Taka Nr.1 (Saulgriežu ielā) skaitītāja dati

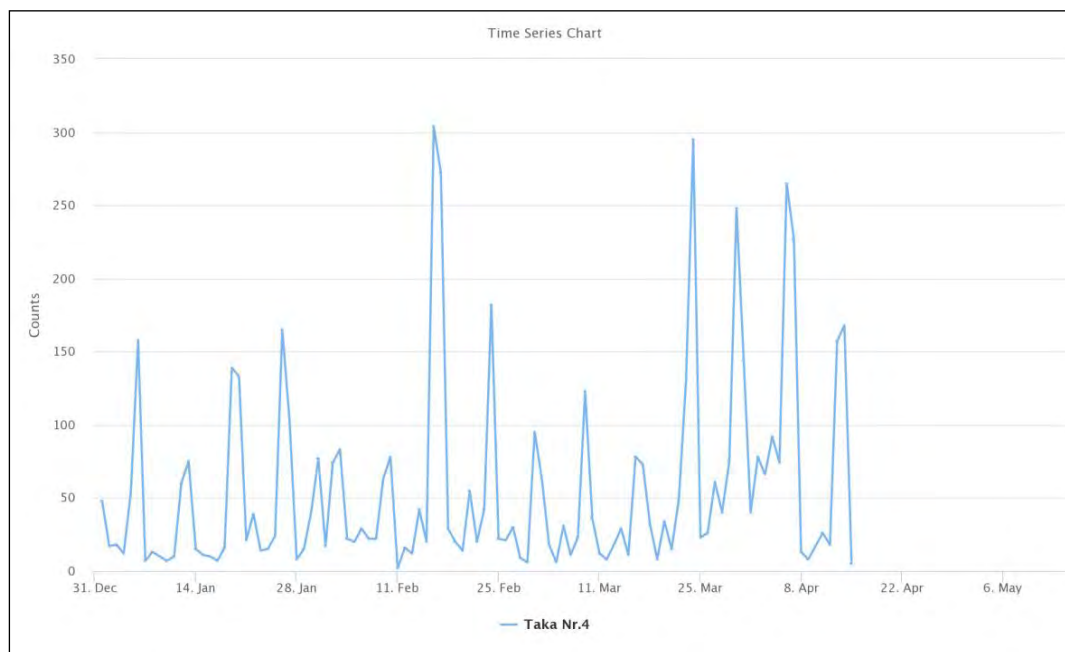
8. tabula. Taka Nr.1 (Saulgriežu ielā) skaitītāja dati

Period	January 1, 2019 → May 14, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Taka Nr.1 (Saulgriežu ielā)	12846	122	586	17-02-2019 00:00:00

Apmeklētāju skaits nav tik liels, kā takās, kuras ir ērti pieejamas gan ar sabiedrisko transportu, gan personīgo. Tendences apmeklētāju plūsmā līdzīgas kā citos apmeklētāju skaitītājos, apmeklētāju skaits būtiski palielinās brīvdienās.

Skaitītāja nosaukums: Taka Nr.4

Uzstādīšanas laiks: 31.10.2018.

10. attēls. Taka Nr.4 (takas pagarinājums SIA Rīgas meži takai) skaitītāja dati

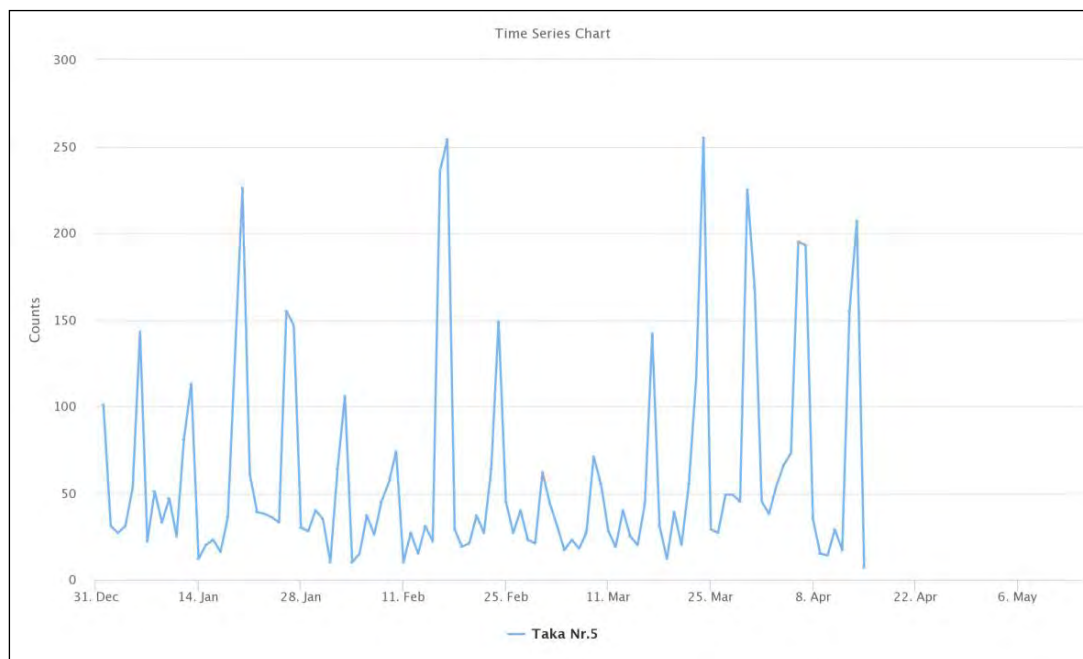
9. tabula. Taka Nr.4 (takas pagarinājums SIA Rīgas meži takai) skaitītāja dati

Period	January 1, 2019 → May 15, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Taka Nr.4	5958	57	304	16-02-2019 00:00:00

Ikdienā taka nav bieži apmeklēta, jo atrodas salīdzinoši dziļi parkā, taču brīvdienās apmeklētāju skaits būtiski pieaug vairāk nekā 5 reizes.

Skaitītāja nosaukums: Taka Nr.5

Uzstādīšanas laiks: 31.10.2018.

11. attēls. Taka Nr.5 (takas pagarinājums SIA Rīgas meži takai) skaitītāja dati

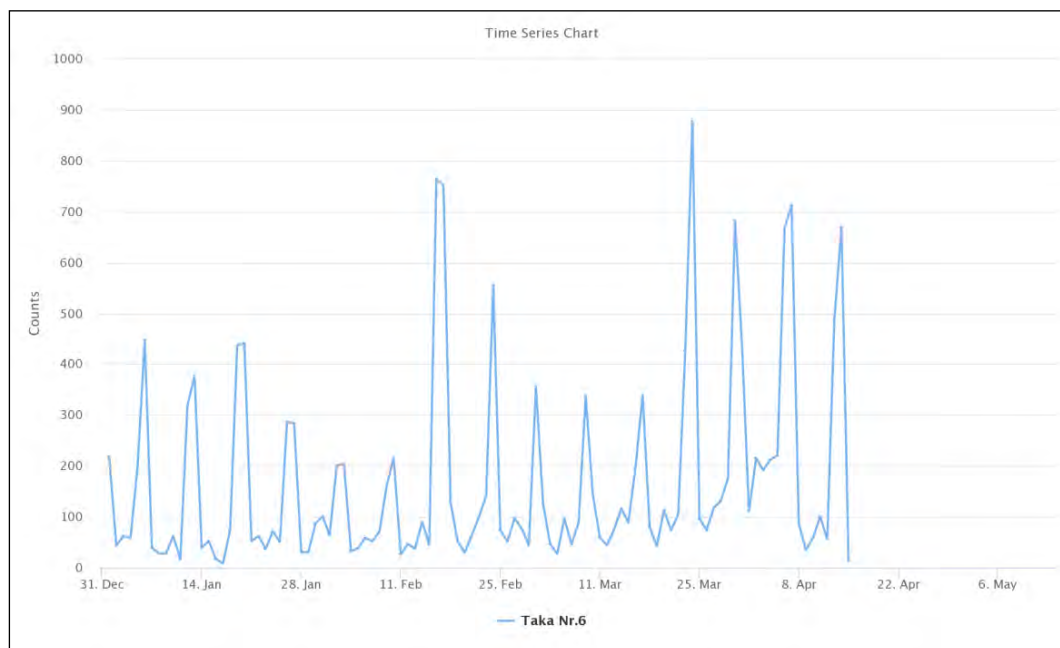
10. tabula. Taka Nr.5 (takas pagarinājums SIA Rīgas meži takai) skaitītāja dati

Period	January 1, 2019 → May 15, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Taka Nr.5	6333	60	255	24-03-2019 00:00:00

Ikdienā taka nav bieži apmeklēta, tomēr apmeklējums ir lielāks nekā takas nr.4, tas iespējams saistīts ar to, ka taka nr.5 ir tuvāk Veselības takai (Nr.6) un to izmanto Veselības takas apmeklētāji izklūšanai ārā no parka (pieņēmus). Kopējās tendences kā visur parkā, apmeklētāju plūsmas pieaugums ievērojami palielinās brīvdienās.

Skaitītāja nosaukums: Taka Nr.6

Uzstādīšanas laiks: 31.10.2018.

12. attēls. Taka Nr.6 (Veselības taka) skaitītāja dati

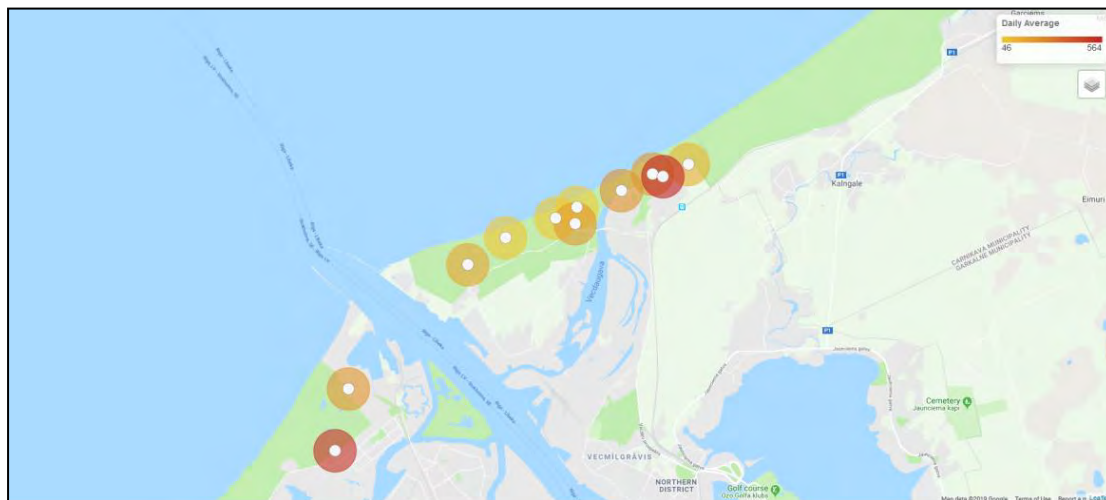
11. tabula. Taka Nr.6 (Veselības taka) skaitītāja dati

Period	January 1, 2019 → May 15, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Taka Nr.6	17754	169	877	24-03-2019 00:00:00

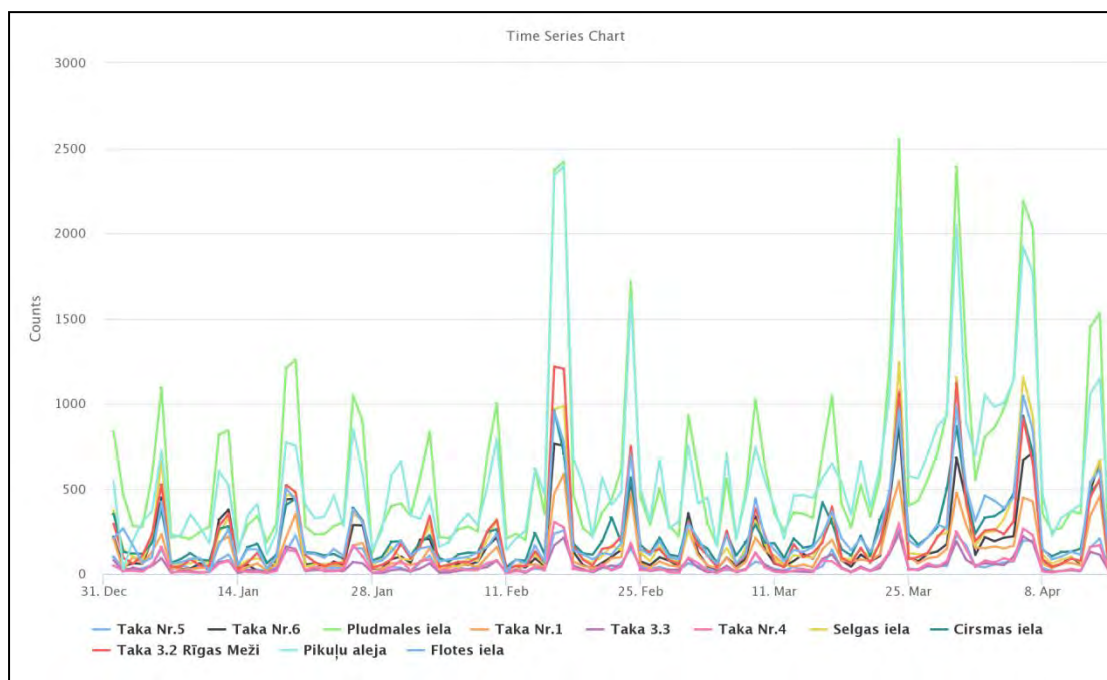
Šī taka ir aktīvi apmeklēta, un tāpat kā visu parkā vislielākais apmeklētāju skaits ir brīvdienās. Skatoties uz visu apmeklētāju skaitītāju fona, šī taka ir viens no apmeklētākajiem objektiem dabas parkā “Piejūra”.

Kopējā statistika Rīgā

Apmeklētāju skaita atšķirības visos monitoringa punktos attēlotas 13. attēlā, apmeklētāju statistika visos monitoringa punktos – 14. attēlā un apmeklētāju procentuālais sadalījums pa skaitītājiem – 15. attēlā.

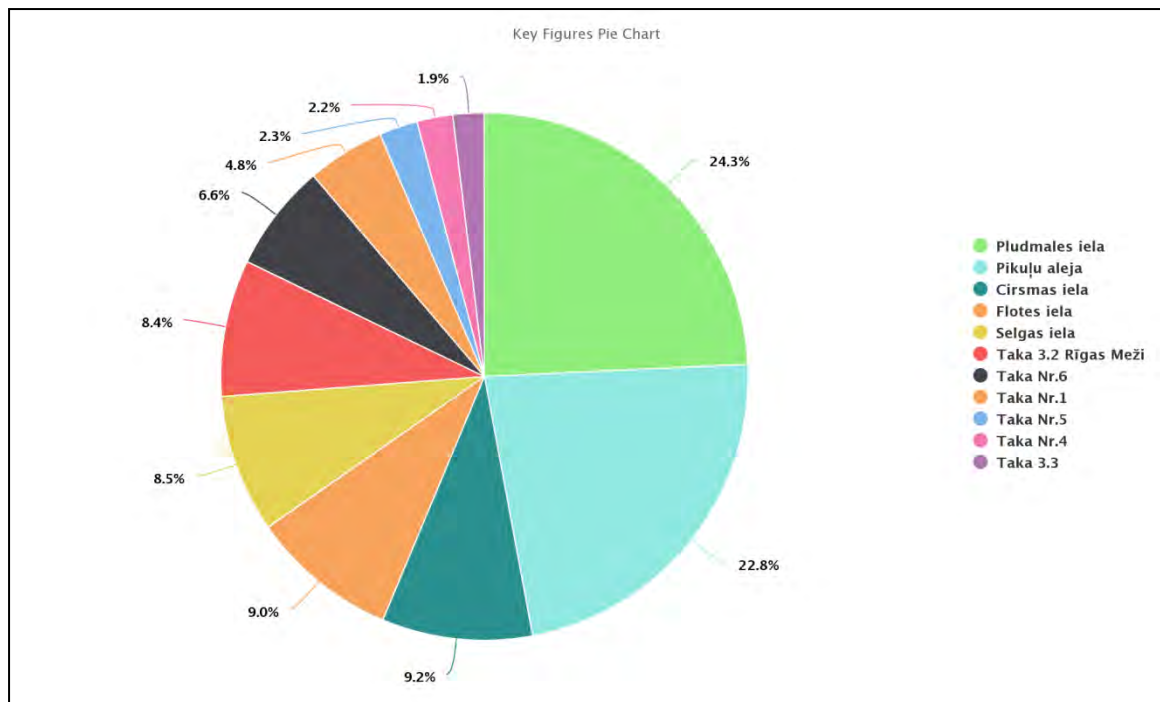
13. attēls. Apmeklētāju skaitītāji dabas parkā un apmeklētāju skaits

14. attēls. Apmeklētāju statistika monitoringa punktos dabas parkā

12. tabula. Kopējais, vidējais un maksimālais apmeklējumu skaits visos skaitītājos kopā

Period	January 1, 2019 → April 15, 2019			
Site	Total	Average	Peak Count	Peak Period
Pludmales iela	65431	623	2551	24-03-2019 00:00:00
Pikuļu aleja	61494	586	2393	17-02-2019 00:00:00
Cirsmas iela	24916	237	957	16-02-2019 00:00:00
Flotes iela	24298	231	1045	06-04-2019 00:00:00
Selgas iela	22855	218	1243	24-03-2019 00:00:00
Taka 3.2 Rīgas Meži	22609	215	1217	16-02-2019 00:00:00
Taka Nr.6	17754	169	877	24-03-2019 00:00:00
Taka Nr.1	12846	122	586	17-02-2019 00:00:00
Taka Nr.5	6333	60	255	24-03-2019 00:00:00
Taka Nr.4	5958	57	304	16-02-2019 00:00:00
Taka 3.3	5147	49	237	24-03-2019 00:00:00

15. attēls. Apmeklētāju procentuālais sadalījums pa skaitītājiem